

Provincie Utrecht

Programmabegroting 2013

Utrecht, 12 november 2012

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Leeswijzer	4
Hoofdstuk 1 HET BELEID IN HOOFDLIJNEN	5
1.1 Sobere en doelmatige aanpak	5
1.2 Belangrijke ontwikkelingen in 2012	5
1.3 De provincie Utrecht in 2013.....	7
1.4 Beleidsaccenten 2013.....	8
1.5 Financiële ontwikkelingen	9
Hoofdstuk 2 FINANCIËLE BEGROTING	16
2.1 Financieel meerjarenperspectief	16
2.2 Saldi van de programma's	19
2.3 Stelposten.....	20
2.4 Algemene dekkingsmiddelen	20
2.5 Reserves	21
2.6 Financiële positie	22
2.7 Doorkijk tienjaars financieel perspectief	25
Hoofdstuk 3 STELPOSTEN EN ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN.....	27
3.1 Algemene dekkingsmiddelen	27
3.2 Stelposten.....	29
Hoofdstuk 4 PROGRAMMAPLAN	31
4.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en binnenstedelijke ontwikkeling	32
4.2 Landelijk gebied.....	38
4.3 Bodem, water en milieu.....	44
4.4 Economische zaken en recreatie	50
4.5 Mobiliteit	54
4.6 Cultuur en samenleving	59
4.7 Jeugdzorg.....	65
4.8 Bestuur en middelen	69
Hoofdstuk 5 DE PARAGRAFEN.....	76
5.1 Weerstandsvermogen.....	77
5.2 Onderhoud kapitaalgoederen.....	87
5.3 Financiering/treasury	93
5.4 Bedrijfsvoering	95
5.5 Verbonden partijen.....	98
5.6 Grondbeleid	106
5.7 Provinciale belastingen en heffingen.....	113
Hoofdstuk 6 BIJLAGEN.....	115
Afkortingenlijst.....	149
Colofon	151

Leeswijzer

Met de Begroting stelt u de kaders voor zowel het beleid als de financiën voor het komende begrotingsjaar. De behandeling biedt u de mogelijkheid invloed te hebben op de beleidsdoelen en de erbij horende verdeling van de middelen. Met het vaststellen van de Programmabegroting machtigt u ons, het college van Gedeputeerde Staten, om in het komende jaar uitgaven te doen. Wij mogen deze vastgestelde bedragen niet overschrijden.

De Begroting is ingericht op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV). Hierin zijn de verbeteringen, afkomstig uit het verbetertraject jaarcyclusproducten, doorgevoerd. De opbouw is als volgt:

Bestuurlijke samenvatting: belangrijkste ontwikkelingen 2012, beleidsaccenten en financiële ontwikkelingen 2013
In dit hoofdstuk worden allereerst de landelijke en provinciale ontwikkelingen in het huidige jaar geschetst, waarna de beleidsaccenten voor 2013 worden weergegeven met een overzicht van de financiële ontwikkelingen voor 2013 en een doorkijk tot en met 2016.

Financiële begroting

Hier geven wij een samenvatting van de belangrijkste financiële vooruitzichten voor de komende vier jaar. Om dit in een breder perspectief te plaatsen zijn sinds dit jaar ook de cijfers uit de laatst vastgestelde rekening (2011) en de meest recente begrotingscijfers (inclusief de wijzigingen vanuit de Najaarsrapportage) uit het lopende begrotingsjaar toegevoegd en is de doorkijk wederom verlengd naar 10 jaar. Ook nieuw is dat we een verkorte geprognosticeerde balans en het EMU-saldo presenteren ter vergroting van het inzicht in onze financiële positie.

Algemene dekkingsmiddelen en stelposten

Net als in de Voorjaarsnota is in de voorliggende begroting een apart hoofdstuk stelposten en algemene dekkingsmiddelen toegevoegd om een uitgebreidere toelichting te kunnen geven op de ontwikkeling van de algemene dekkingsmiddelen van de provincie (was voorheen op hoofdlijnen, als een onderdeel van het algemeen financieel verslag).

Programmaverantwoording

In deze programmabegroting presenteren wij voor het eerst de nieuwe programma-indeling in acht programma's, conform uw besluit bij de Voorjaarsnota. Het aantal programma's is verminderd van tien naar acht omwille van een betere aansluiting bij de indeling/onderwerpen van het Coalitieakkoord 2011-2015 en omdat een aantal programma's vanwege de focus op kerntaken zodanig 'klein' (inhoudelijk en financieel) waren geworden, dat samenvoeging met een ander programma voor de hand lag.

In de programmaverantwoording wordt per programma inhoudelijk ingegaan op de doelstellingen, de voorgenomen prestaties en de financiële gevolgen van het te voeren beleid. Hier wordt antwoord gegeven op de 3 W-vragen:

■ **Wat willen we bereiken?**

Een algemene tekst wat we willen bereiken binnen het betreffende programma. De doelstellingen zijn geherformuleerd (SMART gemaakt), aangesloten bij de vier hoofdpogaven uit de Strategische agenda (zie ook paragraaf 1.3) en onderliggende beleidsnota's.

■ **Wat gaan wij daarvoor doen?**

Hier wordt toegelicht wat de concrete beleidsvoornemens zijn voor 2013 om de doelen te bereiken en wordt hun verband geschetst met de accenten/prioriteiten voor 2013. Hier wordt vooral gericht op de prioriteiten, met minimale aandacht voor reguliere werkzaamheden.

■ **Wat mag het kosten?**

Hierbij wordt een overzicht gegeven wat deze beleidsvoornemens mogen kosten en worden de verschillen met de Begroting 2012 en de Rekening 2011 toegelicht.

Paragrafen

In de paragrafen zijn de beleidlijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede tot de lokale heffingen. De Begroting 2013 bevat de volgende verplichte paragrafen: weerstandsvermogen, onderhoud kapitaalgoederen, financiering/treasury, bedrijfsvoering, verbonden partijen, grondbeleid en de provinciale belastingen en heffingen.

De bedragen in de programmabegroting zijn weergegeven in eenheden van duizend euro, tenzij anders vermeld. Dit is gedaan om de leesbaarheid te vergroten. Een bedrag van € 45.000 staat dus als 45 in de tabel. Dit kan echter tot afrondingsverschillen van 1 (x € 1.000) leiden in de totaalstellingen.

Hoofdstuk 1 HET BELEID IN HOOFDLIJNEN

In dit hoofdstuk leest u op hoofdlijnen hoe de Programmabegroting voor 2013 van de provincie Utrecht eruitziet. En waarom we welke keuzes maken. Ook geven we een overzicht van een aantal relevante externe ontwikkelingen. U zult zien dat onze financiën voor 2013 soberder zijn dan we eerder hadden verwacht, maar dat de financiële positie van de provincie Utrecht gezond en stevig is.

1.1 Sobere en doelmatige aanpak

Deze Programmabegroting 2013 hebben wij gebaseerd op ons coalitieakkoord *Focus, vertrouwen en oplossingsgericht*. Daarin hebben wij de provincie gepositioneerd als een krachtig middenbestuur, dat inzet op drie pijlers: focus op de kerntaken, vertrouwen in de samenleving en een oplossingsgerichte overheid. Het fundament onder de drie pijlers is integraler en efficiënter gaan werken. Om die ontwikkeling te sturen, hebben wij het coalitieakkoord verder uitgewerkt in de Strategische Agenda. Die laat zien wat we deze collegeperiode verder gaan doen. Dat leest u ook in onze programma's. De basis voor ons handelen zijn de drie V's: verbinden, vernieuwen en versterken.

De provincie Utrecht heeft als middenbestuur haar eigen rol in de ontwikkeling en uitvoering van overheidsbeleid. We zetten selectief in op de strategische hoofdvragen van de samenleving. Daar waar we het verschil kunnen maken en toegevoegde waarde hebben. Wij richten ons dan ook op onze kerntaken:

- economische ontwikkeling;
- ruimtelijke ontwikkeling;
- natuur en landschap;
- bereikbaarheid;
- cultuurhistorisch erfgoed.

In nauwe samenwerking met inwoners, medeoverheden, bedrijven en andere organisaties in de provincie Utrecht en daarbuiten, dragen wij bij aan een sterke regio met een aantrekkelijke leefomgeving en een goed vestigingsklimaat.

Door de val van het kabinet-Rutte-Verhagen is een aantal beleids- en wetwijzigingen (zie 1.2) stilgevallen. Op 12 september 2012 zijn er nieuwe verkiezingen voor de Tweede Kamer. Pas als er een nieuw kabinet en een nieuwe Tweede Kamer zijn, verwachten wij duidelijkheid over het proces en de voortgang van deze onderwerpen. Ondanks de politiek instabiele situatie en de onzekere financiële vooruitzichten blijven wij wel een realistische en solide financiële basis onder ons beleid leggen. Wij voeren het coalitieakkoord verder sober en doelmatig uit. Ons uitgangspunt daarbij is een scherpe afweging van prioriteiten en kosten.

1.2 Belangrijke ontwikkelingen in 2012

Verskillende ontwikkelingen beïnvloeden het beleid en de financiën van de provincie Utrecht:

- economische ontwikkelingen en rijksbezuinigingen;
- de invoering van de Wet houdbare overheidsfinanciën en het verplicht schatkistbankieren;
- de ontwikkelingen in het Provinciefonds;
- bestuurlijke ontwikkelingen in 2012;
- IPO/belangenbehartiging;
- Regionale Uitvoeringsdienst (RUD);
- Interbestuurlijk Toezicht (IBT).

Economische ontwikkelingen en rijksbezuinigingen

De Nederlandse economie is voor de tweede keer in nauwelijks drie jaar tijd in een recessie gekomen. De financiële sector is nog kwetsbaar en de onrust in het eurogebied houdt aan. Tegelijkertijd zijn er langdurige en structurele uitdagingen. De overheid, de financiële sector en huishoudens zullen de komende jaren proberen hun financiën (in de vorm van schuldpositie en begrotingstekort) te verbeteren, om de financieel-economische crisis te beteugelen. Verder is de vergrijzing van de bevolking ingetreden. Die is structureel en zet daarmee de economische groei onder druk.

De overheidsfinanciën staan er niet goed voor; ondanks aanzienlijke inspanningen zijn ze nog niet op orde. De rijksoverheid moet opnieuw bezuinigen om ook na 2013 onder de Europese norm van maximaal 3% begrotingstekort te blijven. De Studiegroep Begrotingsruimte van het Rijk adviseert een aanvullend pakket aan bezuinigingsmaatregelen te nemen van € 20 miljard in de periode tot en met 2017, voor overheidsfinanciën die bijdragen aan stabiliteit en vertrouwen. Dit heeft ook gevolgen voor de decentrale overheden. Hoe deze maatregelen precies uitpakken, hangt af van de besluitvorming na de verkiezingen.

Wet houdbare overheidsfinanciën en verplicht schatkistbankieren

Een van de manieren waarop de rijksoverheid (en andere Europese overheden) hun financiën willen verbeteren en de financiële crisis te lijf willen gaan, is door de regels aan te scherpen. In dit kader is in Europees verband afgesproken dat er ook afspraken komen met de decentrale overheden om de regels – de normen van het Stabiliteits- en Groeipact – te respecteren. Nederland wil die regels vastleggen in de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet HOF), met als beoogde invoerdatum 1 januari 2013. De gevolgen hiervan voor de provincie Utrecht lijken in eerste instantie beperkt te zijn; op basis van de huidige voornemens blijven we binnen de op dit moment bekende norm. Of dit ook in de toekomst zo zal blijven, hangt mede af van hoe het nieuwe kabinet de Wet HOF verder invult. Zeker is dat er met de wet HOF een nieuwe factor wordt geïntroduceerd, die ons als decentrale overheden in onze beleidsvrijheid zal beperken en waarmee we terdege rekening zullen moeten houden.

Daarnaast is als onderdeel van het terugbrengen van de Nederlandse schuldpositie (EMU-schuld onder de 60% in 2013) in het Lenteakkoord overeengekomen om schatkistbankieren verplicht te stellen voor lagere overheden. Het kabinet heeft hiertoe op 4 juni 2012 definitief besloten. De negatieve gevolgen hiervan op onze treasuryinkomsten hebben wij in deze Begroting 2013 verwerkt. Meer informatie over beide onderwerpen leest u in de hoofdstukken 2 Financiële begroting en 3 Stelposten en algemene dekkingsmiddelen.

Provinciefonds

Op 13 juni 2012 is de junicirculaire van het Provinciefonds verschenen. Hierin staan de nieuwste ramingen van de uitkeringen uit het Provinciefonds voor 2012, 2013 en de jaren erna. De circulaire heeft lang op zich laten wachten vanwege de besluitvorming over het Begrotingsakkoord 2013 van het Rijk. De uitkomsten (een negatieve bijstelling in 2012 en 2013 en positieve bijstellingen in de jaren daarna) daarvan zijn in de circulaire verwerkt en uiteraard ook in deze begroting. Overigens zijn de bedragen vanaf 2014 zeer onzeker, gezien de verkiezingen en de aanvullende rijksbezuinigingen die nog zullen komen.

Een uitgebreider overzicht van de financiële effecten van de junicirculaire vindt u in hoofdstuk 3 Stelposten en algemene dekkingsmiddelen.

Bestuurlijke ontwikkelingen in 2012

Het kabinet had in de brief van minister Spies van 1 maart 2012 aan de Tweede Kamer haar standpunt bepaald in het Randstaddossier. In die brief werd een onderscheid gemaakt tussen het versterken van de economische dynamiek van de Randstad en de verkeers- en vervoerstaken. Bij het eerste punt is het doel een economische agenda voor de Noordvleugel respectievelijk de Zuidvleugel te maken, op basis van het landelijk topsectorenbeleid. Centraal staan de inhoudelijke opgaven om de Randstad te versterken en het maatwerk dat daarbij nodig is. Karakteristiek is dat de benodigde samenwerking niet gebonden is aan bestuurlijke grenzen en dat andere partijen (bedrijfsleven en kennisinstututen) daar onlosmakelijk deel van uitmaken. De Noordvleugelpartijen gaan dit jaar samen een gezamenlijke economische agenda invullen, onder leiding van de Amsterdamse burgemeester Van der Laan.

Rond het tweede punt, de verkeers- en vervoerstaken, geeft de brief aan de Wgr-plusregio's (in Utrecht het Bestuur Regio Utrecht, hierna BRU) per 1 januari 2013 te willen opheffen. Het uitgangspunt is dat de bestuurlijke inrichting bestaat uit drie lagen: gemeenten, provincies en Rijk. De opheffing kan de bestuurlijke drukte in de provincie Utrecht zeker helpen te verminderen. In eerste instantie heeft de Tweede Kamer op 5 juni jongstleden besloten zowel de *Visienota bestuur en bestuurlijke Inrichting* van minister Donner als het *Voortgangsbericht visienota bestuur en bestuurlijke inrichting* van minister Spies controversieel te verklaren. Hiermee kwam de afschaffing van de Wgr-plusregio's en de overdracht van verantwoordelijkheden van het BRU naar de provincie stil te liggen. Op 12 juni jongstleden heeft de Tweede Kamer echter bij nieuwe stemmingen over de lijst van controverseelverklaringen de beide brieven weer van de lijst gehaald. Wat dit precies voor het proces en de voortgang betekent, kunnen wij nog niet inschatten.

Wij verwachten dat de beoogde opheffingsdatum van 1 januari 2013 in elk geval niet meer gehaald kan worden, ook niet als de opheffing wel doorgaat. Pas met een nieuw kabinet en een nieuwe Tweede Kamer verwachten wij echt duidelijkheid over het proces en de voortgang. Het BRU en wij hebben besloten een pas op de plaats te maken tot en met september 2012; we hebben de voorbereidingen voor het onderbrengen van het BRU bij de provincie stopgezet.

Noord-Holland, Flevoland en Utrecht besluiten dit jaar op basis van een business case of er mogelijkheden zijn om samen te werken rond bedrijfsvoeringstaken. Belangrijk afwegingscriterium is of de samenwerking wel voor alle drie partijen de gewenste efficiëntie en effectiviteit oplevert.

De samenwerking tussen de drie provincies op het gebied van de Wet Bibob (bevordering integriteitsbeoordelingen openbaar bestuur) verloopt voorspoedig. Inmiddels zijn bijna alle voorbereidingen afgerond. De start van de samenwerking is gepland op 1 oktober 2012.

IPO/belangenbehartiging

In 2012 is de transitie van het Interprovinciaal Overleg (IPO) naar een slanke organisatie met meer inhoudelijke focus en een sterke belangenbehartiging ingezet. De bestuurlijke en ambtelijke adviesstructuur is kleiner

geworden: er zijn minder bestuurlijke en ambtelijke adviescommissies en minder werkgroepen, en er is een kleiner IPO-secretariaat.

De Kring van provinciesecretarissen heeft een nieuwe rol gekregen in deze structuur: integrerend voorportaal naar het IPO-bestuur. Zo zijn de leden van de Kring ook voorzitters van ambtelijke adviescommissies en secretaris van bestuurlijke adviescommissies.

Verder heeft het IPO in 2012 stappen gezet richting een scherpere inhoudelijke focus. Er is een minder uitgebreide agenda opgesteld waarin alleen die onderwerpen staan die voor alle twaalf provincies spelen en waarvoor belangenbehartiging of samenwerking belangrijk is, bijvoorbeeld de Regionale Uitvoeringsdiensten en de Wet HOF. Ook worden in het najaar van 2012 de eerste stappen gezet voor een langetermijn- en trendvisie.

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)

Midden 2011 hebben de partners in Utrecht de afspraak gemaakt om samen één Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) te ontwikkelen. Een RUD neemt de uitvoering van Vergunningverlening en Handhavingstaken over van provincie, waterschap en gemeenten. De provincie Utrecht regisseert het proces om een RUD op te zetten. Dat proces doorlopen wij zorgvuldig, samen met alle partijen.

Op 1 januari 2013 is er een operationele RUD Utrecht. Behalve regisseur zijn wij ook partner in het proces. Dit betekent dat ook wij taken en personeel gaan overdragen. De inrichting van de RUD zal in 2013 zijn beslag krijgen. Na oprichting van de RUD wordt de Provincie Utrecht een van de opdrachtgevers. Zodoende bepalen we aan de ene kant provinciale kaders, uitgangspunten en randvoorwaarden voor de inrichting van de RUD in Utrecht. Aan de andere kant vullen wij onze opdrachtgeversrol in: wat moet de RUD voor ons gaan doen, wat is het kwaliteitsniveau, wat mag dat gaan kosten en hoe gaan wij daarop sturen?

Interbestuurlijk toezicht (IBT)

Het kabinet heeft besloten het stelsel van Interbestuurlijk Toezicht (IBT) te vernieuwen; het wordt integraler en generieker. De Tweede Kamer heeft op 27 september 2011 ingestemd met de Wet revitalisering generiek toezicht (WRGT) en de Eerste Kamer heeft de WRGT op 22 mei 2012 als hamerstuk aangenomen. De nieuwe wet treedt op 1 oktober 2012 in werking.

In het vernieuwde IBT worden de provincies, als meest nabijgelegen bestuurslaag, verantwoordelijk voor het interbestuurlijke ('verticale') toezicht op de uitvoering van medebewindstaken van gemeenten en gemeenschappelijke regelingen¹. Uitzondering hierop vormen de beleidsterreinen waarop de provincies geen taak of expertise hebben, zoals het sociale domein, waar het Rijk toezichthouder van de gemeenten blijft, en de Drank- en Horecawet. Het Rijk houdt op zijn beurt toezicht op de uitvoering van medebewindstaken door de provincies.

De provincie Utrecht implementeert nu het vernieuwde IBT, net als alle andere provincies, en richt het in. Daar is een projectteam voor opgericht. Daarnaast wil de provincie Utrecht in het najaar van 2012 en begin 2013 graag samen met gemeenten haar nieuwe, sobere rol in IBT en de bijbehorende vraagstukken uitwerken en uittesten via bijvoorbeeld gezamenlijke bijeenkomsten, casussen en een pilot. Ook op landelijk niveau en binnen het IPO vinden nog voorbereidingen plaats. Zo onderhandelt het IPO nog met het Rijk over financiën die overgedragen moeten worden vanwege het verschuiven van IBT-taken van het Rijk naar de provincies, vooral op het VROM-domein.

1.3 De provincie Utrecht in 2013

Bij de Begroting 2013 spelen ook interne ontwikkelingen een rol. Dat zijn vooral de Strategische Agenda en de reductie van het aantal fte's.

Strategische Agenda

In de Strategische Agenda Provincie Utrecht staan de opgaven waar we ons de komende jaren hard voor maken. Naast twee transitieopgaven (rond de bestuurlijke organisatie en de wettelijke taken/integrale beleidsontwikkeling) hebben wij vier ontwikkelopgaven benoemd:

---

¹ Het (vernieuwde) IBT van de provincie gaat onder meer over de uitvoering in medebewind op de volgende terreinen/wetten:

- Wet milieubeheer; Wabo; Externe veiligheid
- Wet luchtkwaliteit (Wijziging van de Wet milieubeheer, onderdeel luchtkwaliteitseisen);
- Wet ruimtelijke ordening;
- Huisvestingswet (statushouders);
- Natuurbeschermingswet;
- Archiefwet.

De commissie-Oosting heeft de wetgeving rond het financieel toezicht op gemeenten (conform Gemeentewet, Provinciewet, Wgr, Wet Fido, Wet Arhi), water (Waterwet en Waterschapswet) en voor de Veiligheidsregio niet aangepast. Oosting laat hier het specifieke toezicht intact. De algemene principes van Oosting zijn hier echter wel van toepassing.

- Utrecht topregio;
- Krachtige steden en dorpen;
- Vitaal landelijk gebied;
- Bereikbaar Utrecht.

De Strategische Agenda legt de verbinding tussen de langetermijnstrategie Utrecht 2040, het coalitieakkoord 2011-2015, bestaande visies en nieuwe strategische activiteiten die wij als provincie de komende jaren willen ontplooiën.

Veranderopgave en formatieve reductie

Per 1 januari 2013 zijn de organisatie- en bezettingsplannen van de nieuwe afdelingen vastgesteld. In de komende jaren zullen wij onze reductiedoelstelling verder realiseren, zodat wij aan het einde van deze collegeperiode een structurele formatie van 675 fte hebben. Hiervoor hebben wij in overleg met de vakbonden en de ondernemingsraad een nieuw sociaal statuut vastgesteld. Daarin staan de onderlinge rechten en plichten van werkgever en werknemer.

Ons mobiliteitsbeleid heeft tot doel de medewerkers zo te ondersteunen dat zij flexibel en breed inzetbaar zijn in de organisatie. Ook is ons doel dat onze medewerkers de juiste kennis en vaardigheden in huis hebben om onze opgaven aan te kunnen en daarmee duurzaam inzetbaar zijn.

Rond arbeidsmobiliteit werken wij nauw samen met de gemeenten Utrecht, Amersfoort, Nieuwegein en Houten. We wisselen vacatures uit en over en weer hebben medewerkers voorrang in de selectieprocedure. Zo kunnen wij de vraag naar werk en het aanbod ervan in de regio beter op elkaar afstemmen.

1.4 Beleidsaccenten 2013

In deze paragraaf stippen we kort diverse beleidsaccenten voor 2013 aan.

Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en binnenstedelijke ontwikkeling

De provincie heeft begin 2013 een actueel en gedragen ruimtelijk beleid. Dat is dan vastgelegd in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (PRS 2013-2028) en bijbehorende Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV). Richting gemeenten werken we dit beleid uit via overleg en wettelijke instrumenten, maar zeker ook door in 2013 een gezamenlijke agenda met elke gemeente op te stellen. Verder voeren we het provinciaal ruimtelijk beleid uit via het Ruimtelijk Actieprogramma (RAP) 2012-2015: in 2013 pakken we alle zestien thema's op, waaronder Food Valley en de transformatie van kantoorpanden.

De projecten van het Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma 2012-2019 (IGP) zijn in 2013 op haalbaarheid doorgelicht. Naar verwachting zal minimaal één stedelijk project in uitwerkingsfase komen. Eind 2013 hebben we de projectenlijst geactualiseerd.

In 2013 zullen provinciedekkend vier regionale woningbouwprogramma's zijn vastgelegd en pakken we de kantorenleegstand concreet aan. Dankzij de intensieve samenwerking binnen ons netwerk weten we nu hoe aanjagen en maatwerk de woningbouw kunnen stimuleren. In 2013 hebben wij een goed inzicht in hoe we ons financieel instrumentarium op dit vlak het efficiëntst kunnen inzetten.

Landelijk gebied

In 2013 voeren we het programma Agenda Vitaal Platteland (AVP) verder uit. Een belangrijk onderdeel hiervan zijn de gebiedsprogramma's die wij in 2012 hebben vastgesteld. In die programma's realiseren we samen met de vertegenwoordigers van de gebieden de beleidsdoelstellingen rond natuur, bodem en water, landschap, recreatie, cultuurhistorie, leefbaarheid en landbouw, dankzij een integrale aanpak.

Waarschijnlijk zijn eind 2012 de gevolgen van het Decentralisatieakkoord natuur per provincie uitgewerkt. Ook de verdeling van de beschikbare middelen (geld en ruilgrond) is dan duidelijk. In 2013 voeren we het Akkoord van Utrecht uit; er komt 1.506 hectare nieuwe natuur in de periode tot 2021.

In 2013 zullen wij het Natuurbeleid 2.0 vaststellen. Hierin geven wij aan welke beleidsprioriteiten voor de komende jaren voor Natuur gelden. Ook beschrijven wij het beleid voor natuurbeheer en de financiering daarvan.

Bodem, water en milieu

In 2012 hebt u de Kadernota voor de herijking van het bodem-, water- en milieubeleid vastgesteld. Het huidige Provinciaal milieubeleidsplan (PMP) loopt tot en met 2013. In 2013 vullen we de wettelijke vereisten in die dan nog gelden en geven we de gewenste beleidsintegratie vorm. Dat doen we op basis van de landelijke voortgang van de nieuwe Omgevingswet (vereisten ten aanzien van een milieubeleidsplan) en van de uitkomsten van de Kadernota voor de herijking. Wij overwegen dat in de vorm van een Bodem-, Water- en Milieugenda te doen.

Economische zaken en recreatie

Wij willen samen met een aantal partners, waaronder de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en een aantal Utrechtse gemeenten, een Expat Center oprichten. Het Expat Center heeft tot doel de aankomst, de vestiging en het verblijf van expats, hun gezinnen en werkgevers in Nederland te ondersteunen, te begeleiden en te 'ontzorgen', en daarmee het vestigingsklimaat voor buitenlandse bedrijven in Utrecht te verbeteren.

In 2013 zullen wij via de Economic Board Utrecht (EBU) investeren in de samenwerking binnen de triple helix: bedrijfsleven - kenniswereld - overheid. Hierbij zullen we ook kleinere gemeenten betrekken via het Platform Regionaal Economische Stimulering (PRES). Op deze manier werken we aan een brede regionale basis voor de samenwerking binnen de Noordvleugel en de lobby richting Den Haag en Brussel.

In 2013 gaat de transitieopgave Toekomst Recreatie(schappen) een cruciale fase in. Het traject leidt in het eerste halfjaar van 2013 tot bestuurlijke keuzen voor een duurzame (en dus financieel gezonde) organisatie van ontwikkeling, onderhoud en beheer van (boven)regionale toeristisch-recreatieve voorzieningen. Dit betekent ook dat met een kritische blik gekeken wordt naar het functioneren van de recreatieschappen waar een groot aantal gemeenten en de provincie aan deelnemen via een gemeenschappelijke regeling.

Mobiliteit

Een aantal onderdelen van het coalitieakkoord zullen in 2013 tot besluitvorming leiden. Zo leggen wij u in 2013 een nieuwe mobiliteitsvisie voor ter besluitvorming, met daarin een visie op het beleid tot 2028. Tevens kunt u besluiten tegemoet zien over de ontsluiting van Food Valley met de Rijnbrug en haven 't Klooster in Nieuwegein.

In 2013 ligt, net als in 2012, de nadruk op het realiseren van het vastgestelde VERDER-maatregelenpakket. Het provinciale aandeel in de € 500 mln. die voor VERDER beschikbaar is, bedraagt tot en met 2021 in totaal € 185 mln. De provincie is bij het uitwerken en realiseren van de maatregelen vooral coördinator en trekker.

Een onderdeel van dit VERDER-pakket zijn de planstudies. In 2013 wordt onder meer verwacht dat er een besluit genomen zal worden over het programma van wensen voor het knooppunt Hoevelaken. Daarmee komt de innovatieve aanbesteding van dit project, waarbij de markt vroegtijdig wordt betrokken, dichterbij.

Het pakket 'Beter benutten' gaat over een pakket van maatregelen van ongeveer € 225 mln. Die hebben als doel de files op de drukste punten met 20% terug te dringen en 5% groei op het spoor te realiseren. In het gezamenlijk initiatief van regionale overheden, rijksoverheid en bedrijfsleven zullen in 2013 veel van deze maatregelen worden uitgevoerd, zodat de effecten ook op relatief korte termijn zichtbaar zullen zijn.

Cultuur en samenleving

In 2013 vieren we het driehonderdjarig bestaan van de Vrede van Utrecht. Tegelijkertijd vindt ook het Europees Jeugd Olympisch Festival (EYOF) plaats. Rond beide evenementen zijn er activiteiten in de stad Utrecht, maar ook in de rest van de provincie. Met beide evenementen onderstrepen we dat Utrecht een dynamische topregio is. Dat doen we ook door acht of negen festivals van goede kwaliteit en met een brede uitstraling, bijvoorbeeld het Bevrijdingsfestival en het Nederlands Film Festival, te ondersteunen.

Op basis van de Uitvoeringsagenda historische buitenplaatsen pakken we diverse concrete business cases op. Zo willen we in 2013 samen met de gemeente Utrechtse Heuvelrug een aantal problemen analyseren. Een belangrijke vraag is bijvoorbeeld hoe je nieuwe innovatieve manieren van exploitatie voor beheer van buitenplaatsen mogelijk maakt zonder dat cultuurhistorische waarden en andere kwaliteiten van het gebied worden aangetast. Daarmee hopen we richtlijnen te formuleren die ook voor andere gemeenten en eigenaren relevant zijn.

1.5 Financiële ontwikkelingen

In deze Programmabegroting 2013 geven we inzicht in de begrote baten en lasten voor het komende begrotingsjaar 2013 en de daaropvolgende jaren 2014, 2015 en 2016. Voor meer inzicht hebben we de cijfers dit jaar ook afgezet tegen de gerealiseerde bedragen over 2011 en de stand van de Begroting over het lopende begrotingsjaar 2012. In deze paragraaf presenteren wij u enkele algemene conclusies op basis van de Begroting.

Wij presenteren u in tabel 1.1 een sluitende Begroting voor 2013.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A. Saldi programma's incl. overhead	215.722	188.481	184.096	182.045	172.690	148.268
B. Stelposten	1.556	6.195	6.418	7.237	9.071	14.271
C. Beschikbare dekkingsmidd./baten	-168.884	-166.644	-165.822	-168.785	-170.435	-169.054
D. Saldo begroting bruto = (A+B+C)	48.393	28.032	24.692	20.497	11.326	-6.515
E. Mutaties in reserves	-65.580	-28.032	-30.896	-30.506	-22.466	-3.903
F. Saldo begroting netto	-17.186	-	-6.204	-10.009	-11.140	-10.418

Tabel 1.1: Begroting voor 2013

Alhoewel wij een materieel sluitende Begroting voor 2013 presenteren, valt op dat het beeld in relatief korte tijd behoorlijk is verslechterd. Bij de Voorjaarsnota 2012 gingen wij nog uit van een begrotingsoverschot na mutaties in de reserves van € 9,1 mln. Dit betekent een procentuele verslechtering van ongeveer 32%. Die verslechtering wordt vrijwel volledig verklaard door externe factoren: het verwerken van de financiële effecten van de junicirculaire (€ 2,6 mln.) op onze uitkering uit het Provinciefonds en het effect van het kabinetsbesluit van juni 2012 om schatkistbankieren verplicht te stellen voor provincies en gemeenten (€ 0,3 mln.).

Andere (interne) bijstellingen ten opzichte van de Voorjaarsnota zijn de contractueel verplichte loon- en prijscompensatie, tussentijds door u genomen besluiten en tot slot de Najaarsrapportage. Toelichtingen op 2012 vindt u in de Najaarsrapportage 2012.

Incidenteel-structureel

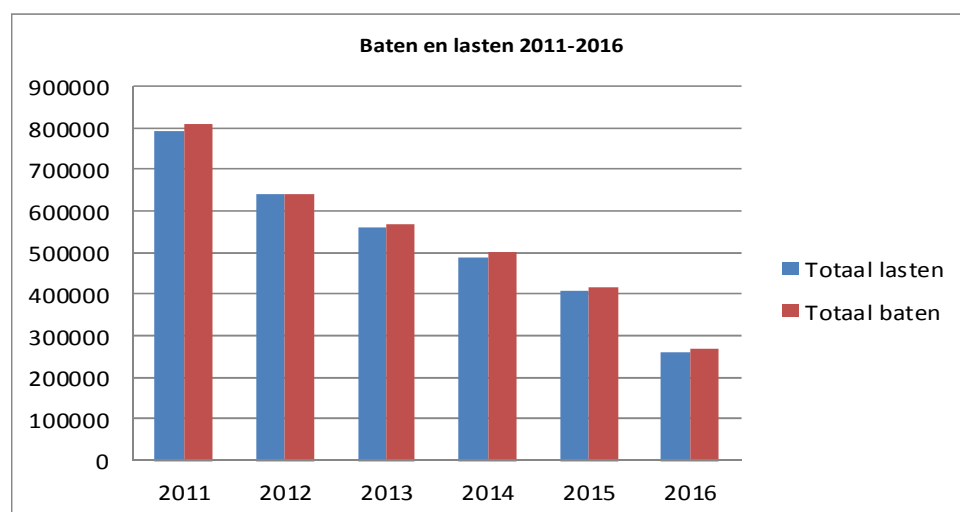
Om ervoor te zorgen dat u zich een verantwoord oordeel kunt vormen over de baten en lasten van de Begroting en over de vraag of deze Begroting (materieel) sluitend is, geven wij u inzicht in het saldo van de structurele baten en lasten, het saldo van de incidentele baten en lasten en in de verhouding hiertussen. Onder incidentele baten en lasten verstaan wij die baten en lasten die zich maximaal vier jaar (analoog aan een collegeperiode) in de Begroting voordoen. Tabel 1.2 laat het meerjarig beeld zien, onderverdeeld in structurele en incidentele² baten en lasten.

	Bedragen					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Totaal structurele lasten (A)	792.991	178.988	149.940	150.113	151.699	154.682
Totaal structurele baten (B)	-810.177	-204.964	-187.174	-190.164	-190.788	-189.322
Saldo structurele baten en lasten (C=A+B)	-17.186	-25.976	-37.234	-40.051	-39.089	-34.640
Totaal incidentele lasten (D)	0	461.651	411.095	338.863	254.360	103.561
Totaal incidentele baten (E)	0	-435.675	-380.065	-308.821	-226.411	-79.339
Saldo incidentele baten en lasten (F=D+E)	0	25.976	31.030	30.042	27.949	24.222
Netto begrotingssaldo (C+F)	-17.186	0	-6.204	-10.009	-11.140	-10.418

Tabel 1.2: meerjarig beeld incidenteel-structureel

Uit tabel 1.2 kunt u aflezen dat er een structureel begrotingsoverschot bestaat. Dat zetten wij voor een deel in om incidentele uitgaven te dekken. Verderop vindt u een grafiek waarin u kunt zien welke uitgaven dit zijn (1.5: incidentele lasten per programma 2013).

Uit het overzicht kunt u vrij eenvoudig de totalen van baten (B+E) en lasten (A+D) afleiden.

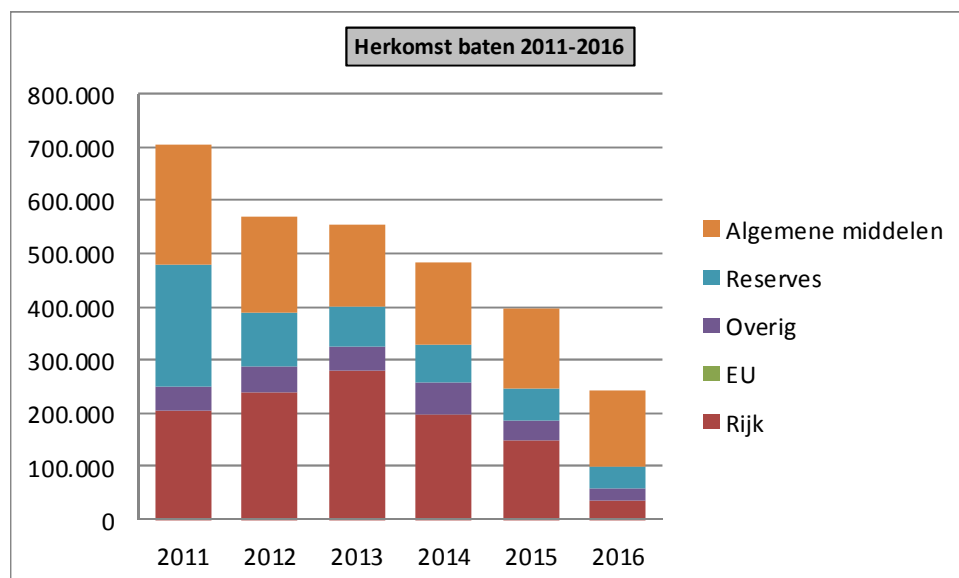
Grafiek 1.1: baten en lasten 2011-2016

² De onderverdeling in incidenteel-structureel was in de realisatiecijfers 2011 technisch nog niet mogelijk. Vandaar dat in alle tabellen alle baten en lasten voor 2011 onder structureel zijn opgenomen.

Het totaal aan begrote lasten over 2013 is ongeveer € 560 mln. (2012: € 640 mln.) In 2011 was dit nogruim € 790 mln. In 2016 zal dit nog maar een kleine € 260 mln. zijn. De combinatie van beide overzichten laat zien dat de afname van lasten (en baten) vooral komt door afnemende incidentele uitgaven en inkomsten. Dat is gedeeltelijk het gevolg van de keuzes die wij als coalitie hebben gemaakt, bijvoorbeeld onze focus op de kerntaken. Daarnaast worden hierin de bezuinigingen en keuzes van het Rijk zichtbaar. De overgang van de jeugdzorg naar de gemeenten per 1 januari 2016 valt daarbij het sterkst op.

Waarvan worden de programma's betaald?

We hebben dit jaar voor het eerst voor u ook per programma de herkomst van de baten inzichtelijk gemaakt, zodat u een beter beeld hebt van hoe de programma's gefinancierd worden. Grafiek 1.2 laat die herkomst zien.

Grafiek 1.2: herkomst baten 2011-2016

De categorieën zijn als volgt gedefinieerd: per programma zijn de binnenkomende middelen in hoofdcategorieën ingedeeld. Dit zijn de bestemmingsreserves die bij het programma horen, de specifieke uitkeringen van het Rijk en de middelen die we van de EU ontvangen. Dan blijven er nog diverse programmaspecifieke inkomsten over die te divers zijn om onder één noemer te vatten. Die vallen onder 'Overig'. Nadat alle programmaspecifieke lasten en baten zijn verrekend blijft er nog een saldo over. Dit is het beslag op de 'Algemene middelen'.

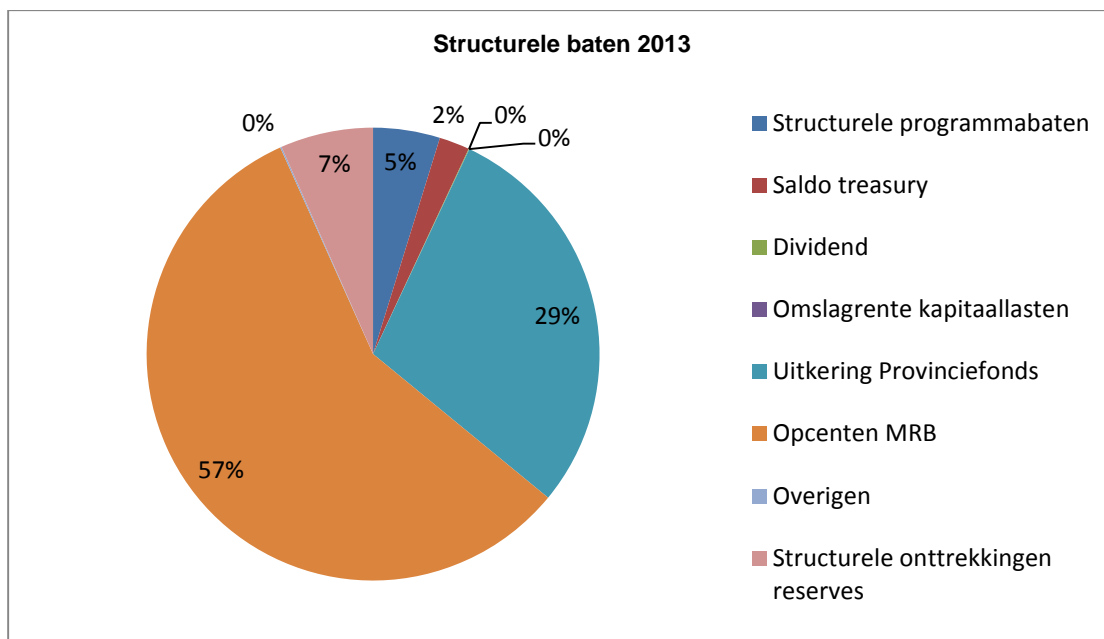
In de grafiek is duidelijk te zien dat ook onze inkomsten de komende jaren teruglopen. De eerste grote sprong is goed zichtbaar na 2011, met de grootste daling in uitgaven ten laste van onze reserves. Dit is voor een groot deel toe te schrijven aan het aflopen van het Uitvoeringsprogramma 2007-2011, maar ook aan aflopende projecten.

De tweede sprong ziet u in 2016. Hier ziet u het duidelijkst de bezuinigingen door het Rijk, met de overgang van de jeugdzorg naar gemeenten.

Tot slot kunt u in de grafiek ook ons succesvol streven naar duurzaam gezonde provinciale financiën zien. Onze financiële uitgangspositie was gezond, en wij hebben ons gefocust op de kerntaken. Daarmee hebben we ons goed voorbereid op de slechtere economische omstandigheden. Zowel onze structurele als incidentele uitgaven nemen af. Zodoende doen wij geen groter beroep op onze reserves en is ook het beslag op algemene middelen niet toegenomen.

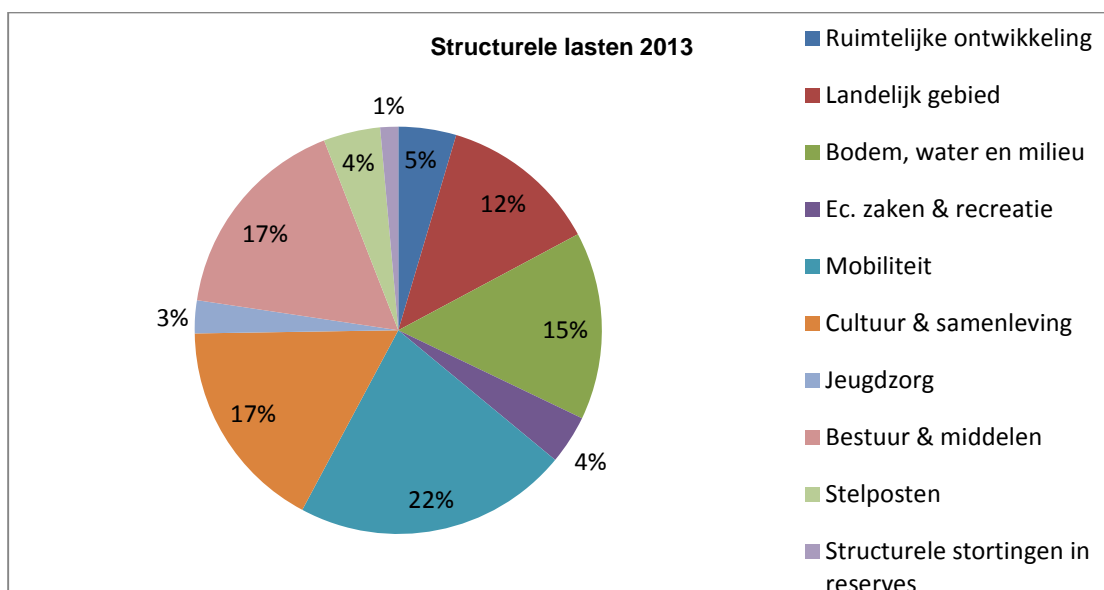
2013: Structurele baten en lasten

Hierna staat welke structurele baten wij in 2013 verwachten te ontvangen en voor welke structurele lasten wij die gaan inzetten:

Grafiek 1.3: structurele baten 2013

Grafiek 1.3 laat zien dat de opcenten motorrijtuigenbelasting onze belangrijkste structurele inkomstenbron is met € 107,3 mln. (57%), gevolgd door de uitkering Provinciefonds met € 54,2 mln. (29%). Hierna volgen de structurele onttrekkingen uit reserves met € 12,4 mln. en de programmabaten met € 9,0 mln., samen goed voor 12%. Structurele programmabaten zijn bijvoorbeeld huurinkomsten en inkomsten uit heffingen en leges. Tot slot volgen de treasuryinkomsten met € 4,1 mln., dividenden met € 0,1 mln. en de overige inkomsten met € 0,2 mln. Sinds de Voorjaarsnota 2012 wordt er geen omslagrente meer berekend over onze vaste activa.

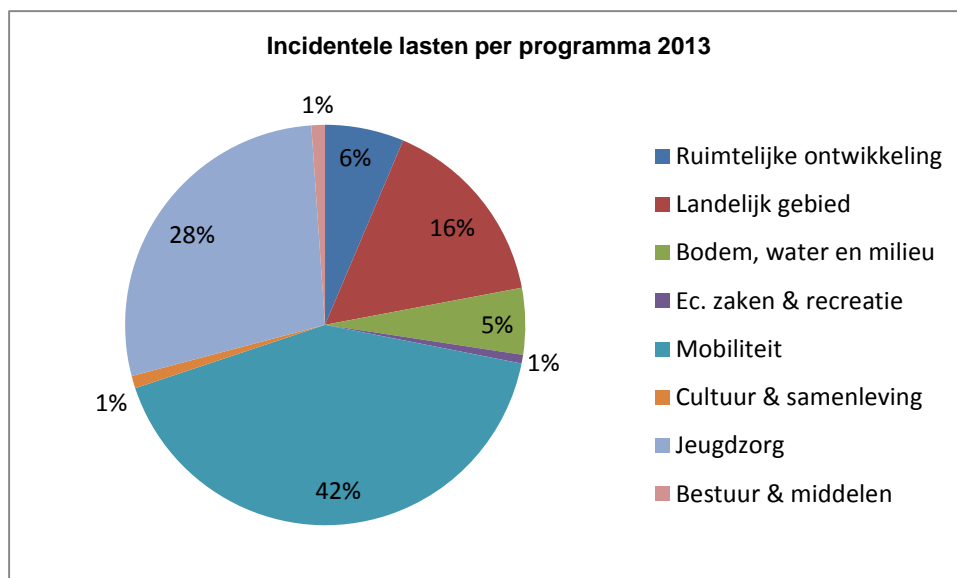

Grafiek 1.4: structurele lasten 2013

In grafiek 1.4 vindt u de structurele lasten. We geven structureel het meest uit aan Mobiliteit (programma 5): 22%. Hierna volgen de uitgaven voor Cultuur en samenleving (programma 6) en Bestuur en middelen (programma 8) beide 17%, op de voet gevolgd door de uitgaven voor Bodem, water en milieu (programma 3) 15% en Landelijk gebied (programma 2) 12%.

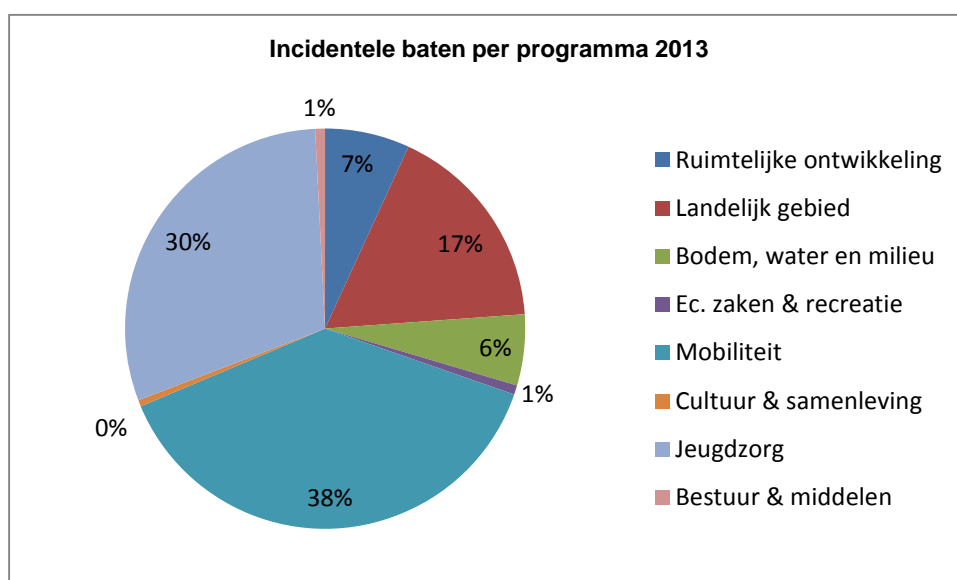
Incidentele baten en lasten in 2013

In grafiek 1.5 staan de incidentele lasten en in grafiek 1.6 de incidentele baten per programma.

Grafiek 1.5: incidentele lasten per programma 2013

De grootste incidentele uitgaven worden gedaan op het gebied van Mobiliteit met 42%, gevolgd door de uitgaven voor Jeugdzorg (28%) en Landelijk gebied (16%).

Grafiek 1.6: incidentele baten per programma 2013

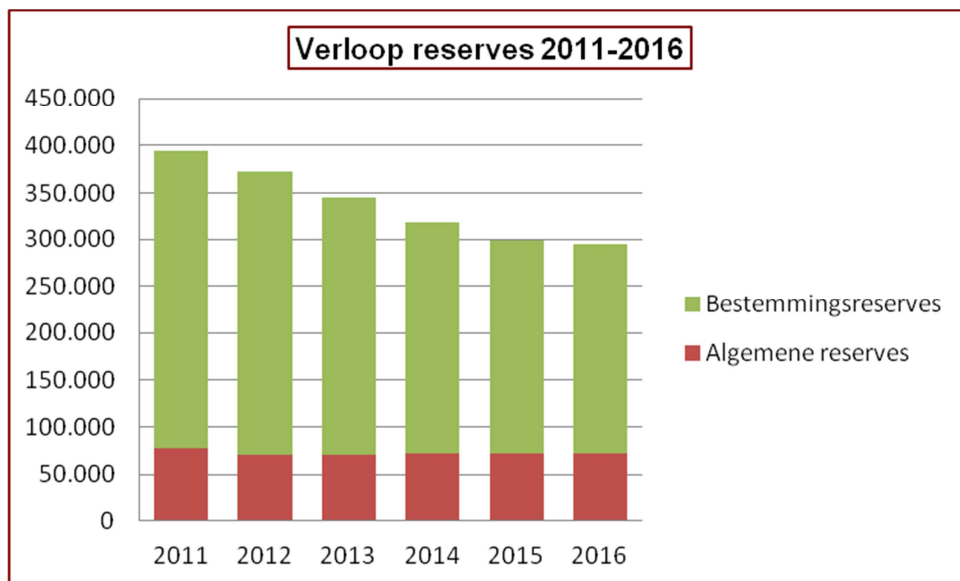
De incidentele baten laten hetzelfde beeld zien: we hebben relatief de meeste inkomsten voor Mobiliteit met 38%, gevolgd door de inkomsten voor Jeugdzorg (30%) en Landelijk gebied (17%). De belangrijkste mobiliteitsinkomsten zijn de Brede Doeluitkering Verkeer en Vervoer (rijksbijdrage BDU), bijdragen van gemeenten en anderen en het door ons gespaarde geld in de reserves. Bij Jeugdzorg gaat het om de rijksbijdrage jeugdzorg, aangevuld met eigen geld en bij Landelijk gebied om het Investeringsbudget Landelijk Gebied (rijksbijdrage ILG), naast de gelden uit de reserve Programma landelijk gebied.

Bij alle programma's worden de incidentele lasten vrijwel volledig gedekt uit incidentele programmabaten of door onttrekkingen uit de programmareserves.

Het incidentele saldo wordt volledig gedekt vanuit de structurele overschotten, oftewel vanuit de algemene middelen, waarvan de inkomsten uit de motorrijtuigenbelasting de belangrijkste zijn.

Reserves

Voor sommige (incidentele) onderwerpen hebben we gespaard of extra geld opzijgezet. Dit geld zit in gelabelde programmareserves, de zogenoemde bestemmingsreserves. Daarnaast hebben we de algemene reserves.

Grafiek 1.7: verloop reserves 2011-2016

Grafiek 1.7 laat zien dat in de komende jaren de saldi van de bestemmingsreserves geleidelijk afnemen, van ongeveer € 315 mln. op 1 januari 2012 (2011) tot 225 mln. op 1 januari 2015 (2014). Per eind 2016 zullen de reserves voor het programma Landelijk gebied en voor Mobiliteit (Grote Wegen Werken en VERDER) de grootste bestemmingsreserves zijn en ongeveer twee derde van alle bestemmingsreserves uitmaken.

Conclusies

Op basis van de gepresenteerde overzichten kunnen we een aantal algemene conclusies trekken. Allereerst is er de komende coalitieperiode volgens de huidige inzichten, sprake van een meerjarig (materieel) sluitende Begroting met een netto begrotingsoverschot, van ruim € 6 mln. in 2013 tot ongeveer € 10 mln. in de jaren daarna.

Verder laat deze Begroting zien dat zowel de inkomsten als de uitgaven de komende jaren teruglopen. De opstelling in structurele en incidentele lasten en baten maakt duidelijk dat dit voornamelijk komt doordat we minder incidentele uitgaven doen, maar ook minder incidentele inkomsten hebben. Alhoewel de inkomsten teruglopen, leidt dit nergens tot problemen; onze financiën zijn nog steeds duurzaam op orde. Doordat onze financiële uitgangspositie gezond was en wij ons dankzij onze focus op de kerntaken goed hebben voorbereid op de slechtere economische omstandigheden (zowel onze structurele als incidentele uitgaven nemen af), doen wij geen groter beroep op onze reserves en is ook het beslag op algemene middelen niet toegenomen. Bovendien kunnen wij zo de lasten voor de burger gelijk houden.

Op de volgende pagina vindt u in tabel 1.3 het totaaloverzicht van de baten en lasten per programma 2013. Gedetailleerder overzichten en uitgebreidere toelichtingen op het financieel meerjarenperspectief vindt u in de financiële begroting in hoofdstuk 2. De uitgebreidere toelichtingen op de stelposten en de algemene middelen staan in hoofdstuk 3.

OVERZICHT BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA 2013										
Bedragen x € 1.000										
Progr.	Omschrijving				Mutaties reserves			NETTO		
		Lasten	Baten	Saldo	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo	Programma's	Reserves	Saldo
1	Ruimtelijke ontw., wonen en b.sted. ontw.	31.208	15.776	15.432	1.403	10.111	-8.708	15.432	-8.708	6.724
2	Landelijk gebied	82.069	58.350	23.719	7.500	13.248	-5.748	23.719	-5.748	17.971
3	Bodem, water en milieu	39.654	19.257	20.397	3.652	4.917	-1.265	20.397	-1.265	19.132
4	Economische zaken & recreatie	7.521	136	7.385	899	2.715	-1.816	7.385	-1.816	5.569
5	Mobiliteit	175.850	115.928	59.922	26.467	30.153	-3.686	59.922	-3.686	56.236
6	Cultuur & samenleving	27.587	1.607	25.980	650	1.900	-1.250	25.980	-1.250	24.730
7	Jeugdzorg	118.524	111.242	7.282	0	2.338	-2.338	7.282	-2.338	4.944
8	Bestuur en middelen	28.258	4.279	23.979	2.024	7.482	-5.458	23.979	-5.458	18.521
Totaal programma's		510.671	326.575	184.096	42.595	72.864	-30.269	184.096	-30.269	153.827
	Stelposten	6.418	0	6.418	0	0	0	6.418	0	6.418
	Algemene middelen	0	165.822	-165.822	0	0	0	-165.822	0	-165.822
Saldo begroting (bruto)		517.089	492.397	24.692	42.595	72.864	-30.269	24.692	-30.269	-5.577
	Mutaties reserves via programma's	42.595	72.864	-30.269	0	0	0	0	0	0
	Mutaties reserves via algem. middelen	1.351	1.978	-627	1.351	1.978	-627	0	-627	-627
	Totaal reserves	43.946	74.842	-30.896	1.351	1.978	-627	0	-627	-627
Saldo begroting (netto)		561.035	567.239	-6.204	43.946	74.842	-30.896	24.692	-30.896	-6.204

Tabel 1.3: overzicht baten en lasten per programma 2013

Hoofdstuk 2 FINANCIËLE BEGROTING

In dit hoofdstuk beschrijven we de financiële vooruitzichten van de provincie Utrecht voor de komende vier jaren. Om u meer inzicht in deze cijfers te geven, hebben wij ze dit jaar ook afgezet tegen de gerealiseerde bedragen over 2011 en de stand van de Begroting over het lopende begrotingsjaar, 2012. De vooruitzichten hebben we in tabel 2.1 samengevat. Lasten staan hierin positief weergegeven en baten met een min-teken. Een positief saldo betekent dus een tekort en een negatief saldo een (begrotings)overschot.

2.1 Financieel meerjarenperspectief

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A. Saldi programma's incl. overhead	215.722	188.481	184.096	182.045	172.690	148.268
B. Stelposten	1.556	6.195	6.418	7.237	9.071	14.271
C. Beschikbare dekkingsmidd./baten	-168.884	-166.644	-165.822	-168.785	-170.435	-169.054
D. Saldo begroting bruto = (A+B+C)	48.393	28.032	24.692	20.497	11.326	-6.515
E. Mutaties in reserves	-65.580	-28.032	-30.896	-30.506	-22.466	-3.903
F. Saldo begroting netto	-17.186	-	-6.204	-10.009	-11.140	-10.418

Tabel 2.1: financieel perspectief 2011-2016

Alhoewel wij een materieel sluitende Begroting voor 2013 presenteren, is direct duidelijk dat het beeld in korte tijd is verslechterd. Bij de Voorjaarsnota 2012 gingen wij nog uit van een begrotingsoverschot na reserves van € 9,1 mln. Dit betekent een procentuele verslechtering van ongeveer 32%. In dit hoofdstuk lichten wij toe hoe we tot bovenstaande cijfers zijn gekomen, waaruit de posten precies bestaan en welke wijzigingen ten opzichte van de Voorjaarsnota we in de cijfers hebben verwerkt. Tot slot kijken we voorzichtig naar de toekomst.

2.1.1 Hoe de Begroting 2013 tot stand gekomen is

We zijn gestart met de oorspronkelijke ramingen uit de Begroting 2012. Hierna hebben we alle losse Statenbesluiten verwerkt, inclusief de Voorjaarsnota 2012. Ook hebben we de inkomsten uit algemene middelen herzien, op basis van de recentste cijfers en prognoses. Tot slot hebben we de provinciale meerjarenbegroting bijgesteld voor de nominale ontwikkelingen (loon- en prijscompensatie). Daarbij zijn we voor de looncompensatie uitgegaan van de recentste cao-afspraken (CAO provincieambtenaren 2011-2012). Prijscompensatie hebben we alleen toegekend als er contracten/afspraken zijn met indexeringsafspraken. Als in de contracten geen indexeringspercentage staat, hanteren wij het prijsmutatie cijfer netto materieel voor de overheidsconsumptie uit de recentste circulaire voor het Provinciefonds (i.c. de junicirculaire 2012). Voor 2013 is dat 1,75%.

2.1.2 Samenvattende uitkomsten (saldo) Begroting 2013

Saldo begroting	2013
Saldo programma's inclusief overhead	184.096
Stelposten	6.418
Algemene dekkingsmiddelen	-165.822
Saldo begroting bruto (tekort)	24.692
Mutaties in reserves	-30.896
Saldo begroting netto (overschot)	-6.204

Tabel 2.2: Saldo Begroting 2013

Het saldo van de Begroting 2013 is als volgt opgebouwd. Eerst zetten wij de begrote lasten per programma, inclusief overhead, af tegen de verwachte baten. Hierin hebben wij de mutaties in de reserves die gekoppeld zijn aan deze programma's nog niet meegenomen. Het saldo van de programma's inclusief overhead bedraagt € 184 mln. over 2013. (2012: € 188 mln.) Een verdere toelichting vindt u in paragraaf 2.2. Hierna hebben wij de stelposten erbij opgeteld. Stelposten zijn voorlopige reserveringen die wij later verder kunnen invullen. Daarom moeten deze posten als voorlopige kosten worden beschouwd. Het totaal van de stelposten is € 6,2 mln. (2012

€ 6,0 mln.). Wij lichten de stelposten verder toe in paragraaf 2.3. Hiertegenover staan inkomsten uit algemene dekkingsmiddelen. De algemene dekkingsmiddelen zijn in 2013 ongeveer € 166 mln. (2012: € 167 mln.). Wij lichten ze verder toe in paragraaf 2.4.

Nadat de inkomsten uit algemene dekkingsmiddelen zijn verrekend, resteert een bruto begrotingssaldo (tekort) van € 25 mln. (2012: € 28 mln. tekort). Behalve dat we begrote programmabaten hebben, hebben we voor sommige (incidentele) onderwerpen ook gespaard of extra geld opzijgezet. Dit geld zit in gelabelde reserves. Na de mutaties in deze reserves resteert een netto begrotingssaldo (overschot) van € 6,2 mln. (2012: nihil). De mutaties in de reserves lichten we verder toe in paragraaf 2.5. Nu analyseren we eerst het begrotingssaldo 2013, vergeleken met de Voorjaarsnota 2012.

2.1.3 Analyse ten opzichte van Voorjaarsnota 2012

Saldo begroting	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Begrotingsoverschot Voorjaarsnota 2012	-17.186	592	-9.148	-12.149	-12.673	-8.482
Begrotingsoverschot Begroting 2013	-17.186	0	-6.204	-10.009	-11.140	-10.418
Vershil	-	592	-2.944	-2.140	-1.533	1.936

Tabel 2.3: analyse ten opzichte van de Voorjaarsnota 2012

De Begroting 2013 laat voor de jaarschijf 2013 een netto begrotingsoverschot zien van € 6,2 mln. Bij de Voorjaarsnota 2012 werd zoals gezegd nog uitgegaan van een netto begrotingsoverschot van € 9,1 mln. Dit verschil wordt vooral verklaard door de verwerking van de financiële effecten van de junicirculaire (€ 2,6 mln.) op onze uitkering uit het Provinciefonds.

Een tweede belangrijke negatieve factor is de verwerking van het effect van het kabinetsbesluit van juni 2012 om schatkistbankieren verplicht te stellen voor provincies en gemeenten. Bij de ramingen van de Voorjaarsnota hadden we de effecten van de overgang naar vrijwillig schatkistbankieren op de treasuryopbrengsten al verwerkt. Het opleggen van de verplichting brengt wederom lagere rentetarieven en dus ook lagere opbrengsten met zich mee. Een uitgebreide toelichting op alle algemene dekkingsmiddelen en ook op de stelposten vindt u in hoofdstuk 3.

2.1.4 Analyse incidenteel-structureel

Wilt u de baten en lasten en het (materieel) sluitend zijn van de Begroting goed kunnen beoordelen, dan is inzicht in het saldo van de structurele baten en lasten, het saldo van de incidentele baten en lasten en in de verhouding hiertussen van belang. Incidentele baten en lasten zijn de baten en lasten die zich maximaal vier jaar (analoog aan een collegeperiode) in de Begroting voordoen. De incidentele lasten komen meestal via de besluitvorming over nieuw beleid tot stand, vaak via de Voorjaarsnota. Incidentele baten zijn de eenmalige onttrekkingen uit reserves, niet-structurele specifieke uitkeringen en bijdragen van derden. In de staat van incidentele lasten en baten vindt u het meerjarig overzicht over de jaren 2012 tot en met 2016. 2011 laten we buiten beschouwing, vanwege de invloed van het uitvoeringsprogramma 2007-2011 en om technische redenen (zie voetnoot 2 op pagina 10). Tabel 2.4 toont het meerjarig beeld in structurele en incidentele baten en lasten.

Bedragen						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Structurele materiële lasten	389.178	70.455	69.020	68.131	67.625	65.441
Structurele personele lasten	50.931	37.972	38.417	38.417	38.415	38.336
Centrale overhead	26.043	26.806	26.561	26.561	26.561	26.561
Stelposten	1.556	6.195	6.418	7.237	9.071	14.271
Structurele stortingen in reserves	324.972	37.560	9.524	9.767	10.027	10.073
Totaal structurele lasten (A)	792.680	178.988	149.940	150.113	151.699	154.682
Structurele baten	-250.430	-9.466	-8.952	-8.997	-7.971	-7.918
Beschikbare dekkingsmiddelen	-168.884	-166.644	-165.822	-168.785	-170.435	-169.054
Structurele onttrekkingen reserves	-390.552	-28.854	-12.400	-12.382	-12.382	-12.350
Totaal structurele baten (B)	-809.866	-204.964	-187.174	-190.164	-190.788	-189.322
Saldo structurele baten en lasten (C=A+B)	-17.186	-25.976	-37.234	-40.051	-39.089	-34.640
Incidentele lasten programma's	0	341.305	376.673	305.668	225.603	77.584
Incidentele stortingen in reserves	0	120.346	34.422	33.195	28.757	25.977
Totaal incidentele lasten (D)	0	461.651	411.095	338.863	254.360	103.561
Incidentele baten programma's	0	-278.591	-317.623	-247.735	-177.543	-51.736
Incidentele onttrekkingen reserves	0	-157.084	-62.442	-61.086	-48.868	-27.603
Totaal incidentele baten (E)	0	-435.675	-380.065	-308.821	-226.411	-79.339
Saldo incidentele baten en lasten (F=D+E)	0	25.976	31.030	30.042	27.949	24.222
Netto begrotingssaldo (C+F)	-17.186	0	-6.204	-10.009	-11.140	-10.418

Tabel 2.4: meerjarig beeld van de structurele en incidentele baten en lasten

Uit dit overzicht kunt u eenvoudig de totalen van de baten (B+E) en lasten (A+D) afleiden:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Totaal lasten	792.680	640.639	561.035	488.976	406.059	258.243
Totaal baten	-809.866	-640.639	-567.239	-498.985	-417.199	-268.661
Netto begrotingssaldo	-17.186	0	-6.204	-10.009	-11.140	-10.418

Tabel 2.5: totalen van de baten en lasten

Het totaal aan begrote lasten over 2013 is ongeveer € 560 mln. (2012: € 640 mln.). In 2011 was dit nog € 793 mln. en in 2016 zal dit nog maar € 258 mln. zijn.

Uit het overzicht van de incidentele en structurele baten en lasten kunt u verder aflezen dat er een structureel begrotingsoverschot bestaat. Dat zetten wij voor een deel in om incidentele uitgaven te dekken. Een nadere analyse van de incidentele baten en lasten laat zien dat het incidentele tekort in alle jaren voor een groot deel wordt veroorzaakt door onze investeringen in bereikbaarheid. Een nadere toelichting vindt u in paragraaf 2.2 Saldi van de programma's en programma 4.5 Mobiliteit.

Verder blijken de saldi van de structurele baten en lasten en de saldi van de incidentele baten en lasten redelijk constant te zijn in de komende jaren. De afname van baten en lasten die in het totaaloverzicht staat (tabel 2.5), blijkt vooral een afname van de incidentele uitgaven te zijn. Dit is gedeeltelijk het gevolg van de keuzes die wij als coalitie hebben gemaakt, zoals onze focus op de kerntaken. Daarnaast laat deze afname de bezuinigingen en keuzes van het Rijk zien.

2.2 Saldi van de programma's

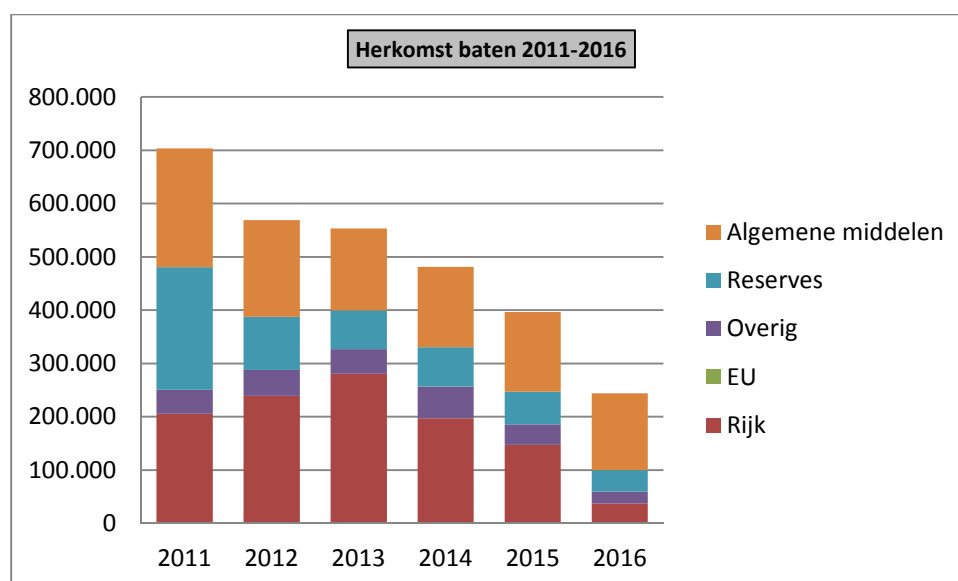
Saldi programma's (incl. overhead)	2011	2012	2013	2014	2015	2016
01 Ruimtelijke ontw., wonen en sted	22.999	14.886	15.432	10.646	9.524	5.896
02 Landelijk gebied	30.324	21.065	23.719	27.972	32.972	17.972
03 Bodem, water en milieu	22.072	22.971	20.397	19.540	21.666	19.090
04 Economische zaken en recreatie	16.938	11.345	7.385	6.023	5.817	5.250
05 Mobiliteit	41.842	42.544	59.922	62.199	53.284	54.475
06 Cultuur & samenleving	35.357	34.159	25.980	22.340	21.924	21.374
07 Jeugdzorg	17.772	12.531	7.282	6.896	4.581	2.592
08 Bestuur en middelen	28.418	28.980	23.979	26.429	22.922	21.619
Totaal saldi	215.722	188.481	184.096	182.045	172.690	148.268

Tabel 2.6: saldi van de programma's

De totaalsaldi van de programma's inclusief centrale overhead nemen gestaag af van ongeveer € 216 mln. in 2011 naar ongeveer € 148 mln. in 2016. Dit komt vooral door een afname in incidentele baten en lasten. De afname in de saldi ziet u bij alle programma's, behalve bij programma 4.5 Mobiliteit. Wij zetten de komende jaren extra in op bereikbaarheid, met het programma Beter Benutten als belangrijkste component. Dit versterkt het relatieve aandeel van het programma Mobiliteit in onze Begroting. In 2013 bedraagt het relatieve aandeel van het programma Mobiliteit 33%. In 2016 is dit opgelopen tot 37%. De grootste afnames zijn te vinden bij de programma's 4.1 Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en binnenstedelijke ontwikkeling en 4.7 Jeugdzorg. Beide zijn vooral een gevolg van een afname van (overheids)middelen. Uitgebreidere toelichtingen op alle programma's vindt u in de betreffende programmabladen.

Waarvan worden de programma's betaald?

We hebben dit jaar voor het eerst per programma voor u de herkomst van de baten inzichtelijk gemaakt, zodat u een beter beeld hebt van hoe de programma's gefinancierd worden (grafiek 2.1).

Grafiek 2.1: herkomst baten 2011-2016

Hierbij vallen diverse zaken op. Allereerst is direct zichtbaar dat de uitgaven ten laste van onze reserves sterk zijn afgenomen ten opzichte van 2011. Dat komt voor een groot deel door de afronding van het Uitvoeringsprogramma 2007-2011, maar ook door aflopende projecten.

Verder valt ook direct de afname van de rijksbijdragen op. Hier worden weer de bezuinigingen door het Rijk duidelijk zichtbaar.

Tot slot blijkt uit het overzicht ook ons succesvol streven naar duurzaam gezonde provinciale financiën. Doordat onze financiële uitgangspositie gezond was en wij ons door onze focus op de kerntaken goed hebben voorbereid op de slechtere economische omstandigheden (zowel onze structurele als incidentele uitgaven nemen af), doen wij geen groter beroep op onze reserves en is ook het beslag op algemene middelen niet toegenomen.

In cijfers:

Baten programma's	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Rijk	205.413	239.415	280.381	197.095	147.438	37.418
EU	0	0	0	0	0	0
Overig	45.017	48.642	46.194	59.637	38.076	22.236
Reserves	230.016	99.605	72.864	73.468	61.250	39.953
Algemene middelen ³	222.692	181.135	153.827	150.788	149.924	144.365
Totaal	703.138	568.797	553.266	480.988	396.688	243.972

Tabel 2.7: baten programma's

2.3 Stelposten

Stelposten zijn voorlopige reserveringen die later preciezer worden ingevuld. De meeste zijn wel geormerkt, behalve natuurlijk de stelpost Onvoorzien. De provincie Utrecht kent naast Onvoorzien de volgende stelposten: Loon- en prijscompensatie, Bedrijfsvoeringsreserve en de Ombuigingen en Intensiveringen coalitieprogramma 2011-2015. In tabel 2.8 staat het totaaloverzicht.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
B. Stelposten	1.556	6.195	6.418	7.237	9.071	14.271
Onvoorzien	0	0	400	400	400	400
Loon- en prijsontwikkeling	0	0	2.119	4.619	7.019	9.519
Stelpost projectgebonden kosten UP	-70	0	0	0	0	0
Ombuigingen coalitieprogr. 2011-2015	0	-855	-1.483	-2.702	-3.920	-3.920
Intensiveringen coalitiepr. 2011-2015	0	5.143	4.982	4.920	5.572	8.272
Stelpost BVR	1.626	1.907	400	0	0	0

Tabel 2.8: stelposten

Tabel 2.9 laat zien hoe de stelposten ten opzichte van de Voorjaarsnota 2012 zijn veranderd.

Mutatie stelposten	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stelposten Voorjaarsnota 2012	1.556	8.244	13.130	15.299	15.463	11.747
Stelposten Begroting 2013	1.556	6.195	6.418	7.237	9.071	14.271
Mutaties stelposten	-	2.049	6.712	8.062	6.392	-2.524

Tabel 2.9: mutatie stelposten

De mutaties zijn het gevolg van de toevoeging van loon- en prijscompensatie aan de Begroting, een mutatie op de stelpost Ombuigingen coalitieakkoord 2011-2015 als gevolg van fase 2 van de Veranderopgave, de definitieve benoeming van de nieuwe teamleiders (zie ook de paragraaf bedrijfsvoering) en de invulling van enkele intensiveringen als gevolg van de vaststelling van onder meer de Cultuurnota 2012-2015. Een uitgebreidere toelichting op de stelposten vindt u in hoofdstuk 3 Stelposten en algemene dekkingsmiddelen. Een toelichting op de mutaties in 2012 staat in de Najaarsrapportage 2012.

2.4 Algemene dekkingsmiddelen

Als provincie hebben wij jaarlijks de beschikking over algemene financiële middelen om onze beleidsplannen uit te voeren. Dat zijn de algemene dekkingsmiddelen. Zij staan los van de doeluitkeringen met een specifieke bestemming.

De algemene dekkingsmiddelen hebben de volgende bronnen:

³ Het hier genoemde bedrag betreft het totaal van de onderste regels van tabel 2 van de programma's, mits positief. Bij een toevoeging aan de algemene middelen (een negatief bedrag) is nihil meegenomen.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
C. Beschikbare dekkingsmiddelen	-168.884	-166.644	-165.822	-168.785	-170.435	-169.054
Saldo treasury	-11.962	-5.160	-4.050	-3.520	-4.060	-4.600
Dividend	-484	-100	-100	-100	-100	-100
Omslagrente kapitaallasten	-1.405	0	0	0	0	0
Uitkering provinciefonds	-43.665	-53.793	-54.172	-57.165	-57.775	-55.454
Opcenten motorrijtuigenbelasting	-107.274	-107.300	-107.300	-107.800	-108.300	-108.700
Overigen	-4.095	-291	-200	-200	-200	-200

Ten opzichte van de Voorjaarsnota 2012 zijn de algemene middelen als volgt gewijzigd:

Mutatie alg. dekkingsmiddelen	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Alg. dekkingsmiddelen Voorjaarsnota	-168.884	-168.851	-168.837	-171.012	-171.950	-168.020
Alg. dekkingsmiddelen Begroting 2013	-168.884	-166.644	-165.822	-168.785	-170.435	-169.054
MutatieS alg. dekkingsmiddelen	-	2.207	3.015	2.227	1.515	-1.034

Tabel 2.10: mutatie algemene dekkingsmiddelen

Het gaat om de veranderingen in onze uitkering uit het Provinciefonds (verwerking junicirculaire), de bijstelling van ons begrote treasuryresultaat als gevolg van het besluit tot invoering van het verplicht schatkestbankieren en de wijziging in de omslagrente. Een nadere toelichting vindt u in hoofdstuk 3 Stelposten en algemene dekkingsmiddelen.

2.5 Reserves

Voor sommige (incidentele) onderwerpen hebben we gespaard of extra geld opzijgezet. Dit geld hebben wij ondergebracht in gelabelde programmareserves, de zogenoemde bestemmingsreserves. Daarnaast hebben we de algemene reserves. In tabel 2.11 ziet u het saldo van de stortingen en onttrekkingen in deze programmareserves, en de stortingen en onttrekkingen in de reserves die niet via een programma, maar via de algemene middelen lopen:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
E. Mutaties in reserves	-65.580	-28.032	-30.896	-30.506	-22.466	-3.903
Reserves via programma's	6.098	-7.346	-30.269	-31.257	-22.766	-3.903
Reserves via algemene middelen	-71.678	-20.686	-627	751	300	0

Tabel 2.11: mutaties in reserves

Een compleet overzicht van alle reserves vindt u in de Staat van reserves in de bijlagen. Een overzicht van de stortingen en onttrekkingen aan reserves per programma staat in de gelijknamige bijlage. Tabel 2.12 bevat het overzicht van de mutaties in de reserves via de algemene middelen:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
E. Mutaties in reserves via alg. mid	-71.678	-20.686	-627	751	300	0
Algemene reserve	-57.065	-21.514	373	751	300	0
Reserve rente en afschrijving	956	257	0	0	0	0
Reserve projecten	-6.440	56.914	-600	0	0	0
Structuurfonds	-16.909	-1	0	0	0	0
Reserve coalitieakkoord	2.338	-57.369	0	0	0	0
Risicoreserve	-1.057	0	0	0	0	0
Reserve weerstandsvermogen	6.500	-873	0	0	0	0
Reserve Bedrijfsvoering	0	0	-400	0	0	0
Reserve Treasury	0	1.900	0	0	0	0

Tabel 2.12: mutaties in reserves via algemene middelen

Verrekeningen met de algemene reserve

Per saldo storten wij in 2013 € 0,373 mln. in de algemene reserve (saldireserve). Dit is een storting van € 0,6 mln. vanuit de reserve projecten (laatste restant van de bezuinigingen van € 33 mln. op het Uitvoeringsprogramma 2007-2011, zie Begroting 2010. Bij de jaarrekening 2010 is de reserve coalitieakkoord opgeheven en zijn alle resterende onderwerpen overgeboekt naar de reserve Projecten.), een storting van € 0,451 mln. van de als vrij betitelde middelen in het Overdrachtsdocument (aanvulling ISV, zie Overdrachtsdocument 2011 pagina 54) en

een storting van € 0,3 mln. als gevolg van de herbestemming van het frictiebudget Alleato (zie Najaarsrapportage 2012, pagina 6).

Deze bedragen worden gesaldeerd met een onttrekking van € 0,8 mln. ter dekking van de tegenvaller van het treasuryresultaat als gevolg van de vervroegde verkoop van 2 garantieproducten in 2010 (zie Najaarsrapportage 2010, pagina 12) en een onttrekking van € 0,178 mln. ten laste van het rekeningresultaat 2011 voor de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (PRS, zie Statenvoorstel Jaarrekening 2011).

De stand van de algemene reserve zal volgens de huidige ramingen de komende jaren rond de € 35 mln. liggen. Hierbij hebben wij nog geen rekening gehouden met de onttrekking van de resterende middelen (€ 10 mln. voor de afslag Hoevelaken en € 10 mln. voor de Rijnbrug bij Rhenen, totaal € 20 mln.) om de incidentele beleidsintensiveringen te dekken (pagina 44 van het coalitieakkoord). Het vrij beschikbare deel van de algemene reserve is dus ongeveer € 15 mln.

Onttrekking uit de reserve Projecten

De onttrekking uit de reserve Projecten ad € 0,6 mln. is de tegenhanger van de storting die wij bij de algemene reserve al hebben toegelicht.

Onttrekking reserve Bedrijfsvoering

De onttrekking uit de reserve Bedrijfsvoering is de onttrekking van het mandaat 2013 voor calamiteiten in de bedrijfsvoering. Bij de Voorjaarsnota 2012 hebt u ingestemd met een jaarlijks vast mandaat, gemaximeerd op € 0,4 mln. (Voorjaarsnota 2012, pagina's 33-36).

2.6 Financiële positie

In deze paragraaf gaan we voornamelijk in op de balanspositie van de provincie Utrecht. Allereerst presenteren wij de geprognosticeerde balans. Daarna zetten wij de investeringen, de reserves en de voorzieningen uiteen. Verder gaan we in op de ontwikkelingen in het EMU-saldo, in het kader van de Wet HOF. Bij de Voorjaarsnota 2012 hebben we de stresstest Begroting 2012 gepresenteerd. Deze stresstest plaatste onze financiële cijfers in een breder perspectief.

2.6.1 Geprognosticeerde balans 2013

Om het inzicht in onze financiële positie te vergroten, presenteren we voor het eerst ook een geprognosticeerde (verkorte) balanspositie 2013 (zie tabel 2.13). Hierbij laten wij de vlottende activa en passiva buiten beschouwing, gezien de grote schommelingen die hierin mogelijk zijn.

GEPROGNOSTICEERDE BALANS 2013			
ACTIVA		PASSIVA	
VASTE ACTIVA		EIGEN VERMOGEN	
Materiele vaste activa	97.678	Algemene reserve	71.289
Financiële vaste activa	197.772	Bestemmingsreserves	280.727
		VOORZIENINGEN	33.941
		VREEMD VERMOGEN	
		Vaste passiva (looptijd > 1 jr)	7.500
VLOTTENDE ACTIVA	PM	VLOTTENDE PASSIVA	PM
TOTAAL ACTIVA	295.450	TOTAAL PASSIVA	393.457
FINANCIERINGSSALDO	98.007		

Tabel 2.13: geprognosticeerde balans 2013

Een uitgebreider overzicht, ook voor de jaren 2011-2016, vindt u in de bijlagen. Hierna diepen wij diverse onderdelen verder uit.

2.6.2 Investerings

Materiële vaste activa

De investeringen met een economisch nut activeren we in principe, hoewel wij deze in afgelopen jaren uit voorzichtigheidsoverwegingen ook vaak direct ten laste van het resultaat hebben gebracht. Een en ander heeft tot gevolg dat de boekwaarde van de (materiële) vaste activa van de provincie Utrecht de afgelopen jaren relatief laag was. Met de aankoop van het nieuwe Provinciehuis in 2011 is deze situatie veranderd.

Verder was gebleken dat de vervangingsinvesteringen, als gevolg van de verhuizing en overgang naar het Nieuwe werken, niet meer volledig in beeld zijn. Daar werken we momenteel aan. De financiële consequenties presenteren wij u bij de Voorjaarsnota 2013. Daarvoor is wel een aantal nieuwe regels nodig. We lopen namelijk tegen het probleem aan dat de regels hieromtrent niet altijd volledig, dan wel verouderd of onduidelijk zijn. Op basis van een afweging tussen inzicht en het in de hand houden van de administratieve lasten en een onderzoek naar de werkwijzen van de andere provincies stellen we voor de volgende criteria te hanteren:

- ondergrens voor investeren: € 100.000;
- een minimale gebruiksduur van drie jaar;
- interne (in)directe kosten worden niet meegenomen als investeringskosten;
- de componentenbenadering wordt alleen toegepast voor het provinciekantoor, niet voor de overige panden;
- voor de investeringen gebruiken wij een reserve, om zo de jaarlasten te egaliseren;
- voor de onderhoudslasten voor groot onderhoud sparen wij in een voorziening.

Een en ander moeten wij nog verwerken in onze Verordening Interne zaken. De herziening hiervan staat voor het najaar 2012/voorjaar 2013 gepland. Een nadere toelichting op de materiële vaste activa vindt u in de staat van vaste activa.

Financiële vaste activa

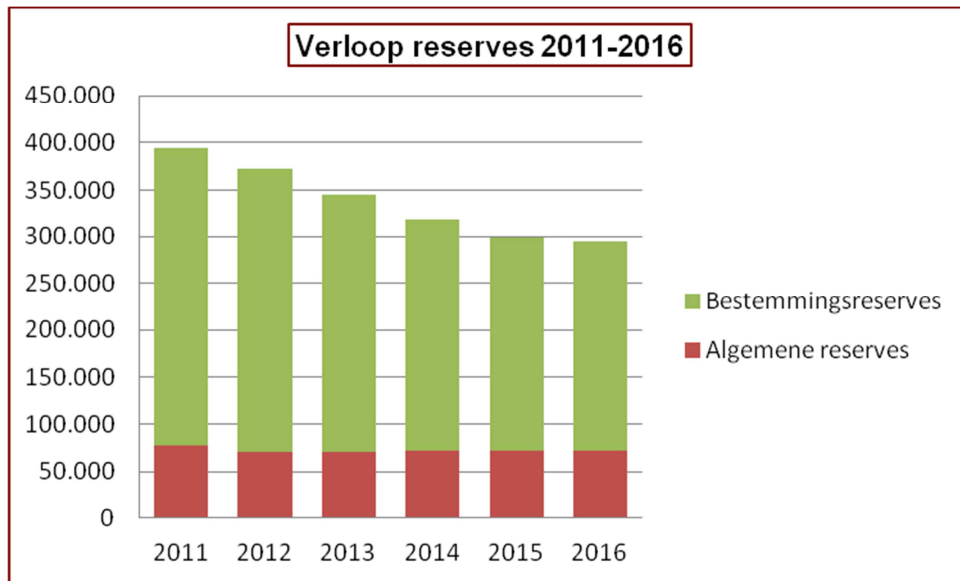
In tabel 2.14 staat de verwachte stand van de garantieproducten en obligaties per 1 januari 2013. Dit zijn de grootste componenten van de financiële vaste activa:

Verwachte stand kapitaalmarktuitzettingen	Bedrag x € 1.000
Kapitaalmarkt	
Obligaties	28.000
Garantieproducten	168.052
Totaal kapitaalmarkt	196.052

Tabel 2.14: verwachte stand kapitaalmarktuitzettingen

Een nadere toelichting op alle uitzettingen vindt u in de treasury paragraaf en in de staat van vaste activa.

2.6.3 Reserves

Grafiek 2.2: verloop reserves 2011-2016

Grafiek 2.2 laat zien dat de saldi van de bestemmingsreserves in de komende jaren geleidelijk afnemen, van ongeveer € 315 mln. op 1 januari 2012 (2011) tot 225 mln. op 1 januari 2015 (2014). Hierna resteren voor een groot deel de egalisatiereserves en stabiliseert het begroot saldo.

Per 1 januari 2012 had de provincie Utrecht nog 33 bestemmingsreserves. Hiervan is er een aantal opgeheven bij het vaststellen van het rekeningresultaat 2011 (de reserves Coalitieakkoord, Stimulering OV en Kasteel Amerongen). Verder zijn de reserves Treasuryresultaat en Friciekosten Veranderopgave eraan toegevoegd. Eind 2016 zullen de reserves voor het programma Landelijk gebied en voor Mobiliteit (Grote Wegen Werken en VERDER) de grootste bestemmingsreserves zijn; zij vormen ongeveer twee derde deel van alle bestemmingsreserves.

2013

De saldi van alle reserves zullen in 2013 met ongeveer 8% afnemen, van ongeveer € 383 mln. per 1 januari tot € 352 mln. per 31 december. Een samenvattend overzicht van de samenstelling en het verloop van de reserves vindt u in de staat van reserves in de bijlagen.

2.6.4 Voorzieningen

De verwachte stand van de voorzieningen is eind 2013 € 33,3 mln. In de bijlagen vindt u een samenvattend overzicht van de samenstelling en het verloop van de voorzieningen.

2.6.5 Wet HOF en EMU-saldo

De (EU-)ministers van Financiën hebben in het kader van de aanscherping van het Stabiliteits- en Groeipact afgesproken dat de nationale regeringen met de decentrale overheden afspraken maken om de normen van het Stabiliteits- en Groeipact uit 2004 te respecteren. Zoals bekend wil Nederland die vastleggen in de Wet HOF, met als beoogde invoerdatum 1 januari 2013. De afspraken gaan onder andere over het provinciale aandeel in het EMU-saldo. In tabel 2.15 staat de berekening van het EMU-saldo voor 2011-2016.

Berekening EMU-saldo		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Omschrijving		x € 1000,- Volgens realisatie 2011	x € 1000,- Volgens begroting 2013	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2013	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2013	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2013	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2013
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-48.393	-28.032	-24.692	-20.497	-11.326	6.515
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.697	6.437	5.876	5.808	5.808	5.808
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	28.540	10.493	9.641	9.473	8.546	8.546
4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	98.494	249				
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4						
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord						
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	10.404					
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	7.971					
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	14.590	21.590	9.180	8.093	7.421	6.777
10	Lasten imv transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten						
11	Verkoop van effecten: Gaat u effecten verkopen? (ja/nee) Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	1.900					
Berekend EMU-saldo		-135.573	-32.941	-18.355	-13.309	-4.393	14.092

Tabel 2.15: berekening EMU-saldo

In 2004 hebben het Rijk en de medeoverheden afgesproken dat het EMU-tekort van medeoverheden maximaal 0,5% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag zijn. Op basis hiervan wordt per jaar een berekening gemaakt van de individuele norm voor gemeenten, provincies en waterschappen. Het maximale tekort 2012 voor alle provincies samen bedraagt -0,07% van het BBP. Voor 2013 blijft dit totale aandeel voor de provincies nog ongewijzigd. De EMU-norm 2012 voor de provincie Utrecht (gebaseerd op het begrotingstotaal 2011) bedraagt € 34,17 mln. Op basis van de huidige begrotingscijfers blijven wij daarmee net onder het normbedrag. De jaarrekeningcijfers 2012 zullen uitwijzen of dit in de praktijk ook daadwerkelijk zo is.

De individuele norm voor 2013, gebaseerd op het begrotingstotaal 2012, bedraagt € 26,39 mln. Daarmee blijven wij, met de huidige voornemens, ook in 2013 binnen de norm. Of dit ook in de toekomst zo zal blijven, hangt mede af van hoe het nieuwe kabinet de Wet HOF verder invult.

2.7 Doorkijk tienjaars financieel perspectief

Om een inzicht te krijgen in de financiële positie van de provincie op langere termijn presenteren wij sinds de Voorjaarsnota 2012 een tienjaarsraming. Als wij het financieel meerjarenperspectief doortrekken tot en met 2021 ziet dit er als volgt uit.

Saldo begroting	2017	2018	2019	2020	2021
A. Saldi programma's incl. overhead	153.000	153.000	153.000	153.000	153.000
B. Stelposten	12.819	15.319	17.819	20.319	22.819
Onvoorzien	400	400	400	400	400
Loon- en prijscompensatie	12.019	14.519	17.019	19.519	22.019
BVR	400	400	400	400	400
C. Beschikbare dekkingsmidd./baten	-170.897	-172.846	-173.336	-173.834	-174.341
Saldo treasury	-5.745	-6.588	-5.963	-5.338	-4.713
Dividend	-100	-100	-100	-100	-100
Omslagrente kapitaallasten	0	0	0	0	0
Uitkering provinciefonds	-56.009	-56.569	-57.134	-57.706	-58.283
Opcenten motorrijtuigenbelasting	-109.244	-109.790	-110.339	-110.890	-111.445
Overigen	200	200	200	200	200
D. Saldo begroting bruto = (A+B+C)	-5.078	-4.527	-2.517	-515	1.478
E. Mutaties in reserves	-3.900	-3.900	-3.900	-3.900	-3.900
F. Saldo begroting netto	-8.978	-8.427	-6.417	-4.415	-2.422

Tabel 2.16: saldo Begroting 2017-2021

Hierbij hanteren wij de volgende aannames:

- Het saldo op de programma's inclusief overhead wordt constant verondersteld op het niveau van 2016, te weten ongeveer € 148 mln. met daarbij opgeteld het saldo van de stelposten ombuigingen en intensiveringen coalitieakkoord, aangezien deze op de programma's verwerkt zullen zijn;
- Wat betreft de treasurybaten gaan we uit van een jaarlijkse afname van het belegd vermogen met € 25 mln. Daarnaast schatten wij een rentepercentage oplopend tot 2,5% vanaf 2018 als realistisch in. Bij de Voorjaarsnota 2012 rekenden wij nog met 3,5%;
- De jaarlijkse groei van het Provinciefonds wordt op 1% ingeschat. Een exactere inschatting is niet te maken, aangezien de groei afhankelijk is van een aantal factoren, zoals de jaarlijkse autonome groei van de uitgaven van de rijksoverheid en inflatiepercentages;
- De opbrengst opcenten MRB groeit jaarlijks met 0,5% als gevolg van groei van het aantal auto's;
- Ook het saldo van de mutaties in de reserves wordt constant verondersteld op het niveau van 2016, te weten ongeveer € 3,9 mln.

Als wij deze cijfers vergelijken met het onlangs in de Voorjaarsnota 2012 gepresenteerde tienjaars financieel perspectief, valt op dat het beeld is verbeterd (zie tabel 2.17).

Saldo begroting	2017	2018	2019	2020	2021
Voorjaarsnota 2012	-7.192	-6.538	-4.252	-1.968	304
Begroting 2013	-8.978	-8.427	-6.417	-4.415	-2.422
Mutatie	-1.786	-1.889	-2.165	-2.447	-2.726

Tabel 2.17: saldo Begroting 2017-2021

Dit is volledig toe te schrijven aan de positieve uitwerking van de junicirculaire op het Provinciefonds (het oplopen van het accres in 2016), getemperd met de verwerking van de negatieve effecten van het kabinetsbesluit van juni 2012 om met ingang van 1 januari 2013 schatkistbankieren verplicht te stellen. Een nadere toelichting vindt u in hoofdstuk 3, vooral in de paragrafen 3.1.2 en 3.1.3.

In elk geval laat het snel veranderde beeld zien dat de provinciale financiën op langere termijn behoorlijk gevoelig zijn voor wat in Den Haag wordt besloten. We zullen dit dan ook nauwlettend in de gaten blijven houden en ondertussen blijven werken aan de duurzame gezondheid van onze provinciale financiën.

Hoofdstuk 3 STELPOSTEN EN ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

In dit hoofdstuk worden de stand van de algemene dekkingsmiddelen (inkomsten) en stelposten beschreven.

3.1 Algemene dekkingsmiddelen

Als provincie hebben wij jaarlijks de beschikking over algemene financiële middelen om de beleidsplannen van Provinciale Staten uit te voeren. Dat zijn de algemene dekkingsmiddelen en deze staan los van de doeluitkeringen met een specifieke bestemming. De algemene dekkingsmiddelen hebben een viertal bronnen:

1. opcenten motorrijtuigenbelasting	€ 107,3 mln.
2. uitkering uit het Provinciefonds van het Rijk	€ 54,2 mln.
3. rente-inkomsten op uitgezette middelen (treasuryresultaat)	€ 4,1 mln.
4. overige algemene inkomsten	€ 0,3 mln.

Wij hechten aan een realistische en solide financiële basis onder ons beleid. Zoals wij ook schreven in ons coalitieakkoord 2011-2015, gebruiken wij alleen de financiële middelen die we nu hebben. Zo kunnen we tegenvallers opvangen en de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting gelijk houden. Uiteindelijk moet onze focus op kerntaken en een kleinere provinciale overheid leiden tot lagere lasten voor onze inwoners.

Ten opzichte van de Voorjaarsnota 2012 zijn de algemene middelen als volgt gewijzigd:

Mutatie algemene dekkingsmiddelen	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Algemene uitkering Provinciefonds	-	2.173	2.594	601	-309	-2.988
Mutatie treasuryresultaat	-		290	1.500	1.700	1.830
Mutatie omslagrente	-	-	97	92	90	90
Afronding ⁴	-	34	34	34	35	34
Mutatie algemene dekkingsmiddelen	-	2.207	3.015	2.227	1.515	-1.034

Tabel 3.1: mutatie algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen worden hieronder nader toegelicht.

3.1.1 Opcenten motorrijtuigenbelasting

Circa 57 procent van de algemene dekkingsmiddelen bestaat uit de opcenten motorrijtuigenbelasting. Dit is dus de belangrijkste eigen inkomstenbron. Wij baseren ons op de meest recente gegevens van de Belastingdienst ten aanzien van aantallen en gewichtsklassen van motorrijtuigen in de provincie Utrecht. Beide factoren zijn mede bepalend voor de hoogte van de provinciale inkomsten uit opcenten MRB.

Opcenten motorrijtuigenbelasting	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stand Begroting 2013	-107.274	-107.300	-107.300	-107.800	-108.300	-108.700

Tabel 3.2: opcenten motorrijtuigenbelasting

Gelet op eerdere ervaringen en de realisatie in de eerste vijf maanden van het lopende jaar, houden we voorzichtigheidshalve rekening met een nulgroei tot en met 2013. Rekening houdend met de economische onzekerheden en de val van het kabinet, gaan wij voor latere jaren uit van een gematigde jaarlijkse groei van 0,5%. Voor een uitgebreidere toelichting ook op onze andere belastingen en heffingen verwijzen we naar de paragraaf provinciale belastingen en heffingen.

3.1.2 Algemene uitkering Provinciefonds

Het ministerie van Binnenlandse Zaken informeert ons over de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het Provinciefonds, door middel van zogenaamde circulaire. In deze begroting is de meest recente circulaire Provinciefonds (i.c. de junicirculaire 2012) verwerkt. Op basis hiervan is een nieuwe inschatting gemaakt van de ontwikkeling van de algemene uitkering voor de jaren 2013 tot en met 2016.

Op 13 juni 2012 hebben wij de junicirculaire Provinciefonds van het ministerie van Binnenlandse Zaken ontvangen. Naast de reguliere bijstelling van de raming voor het lopende jaar 2012, worden in de junicirculaire de

⁴ Deze bedragen wijken licht af van die in hoofdstuk 2. Dit komt omdat hier de onafgeronde bedragen voor het Provinciefonds worden gehanteerd, vandaar ook de opname van de post "afrondding" om de aansluiting met hoofdstuk 2 te behouden.

effecten van het Begrotingsakkoord 2012 van het Rijk doorgerekend. Dit leidt via de "trap op-trap af"- systematiek van het Provinciefonds tot afnemende accresen voor 2012 en verder. Deze daling wordt vooral veroorzaakt door de additionele nullijn in de collectieve sector die afgesproken is in het Begrotingsakkoord 2013. Eerder werd in de bepaling van het accres namelijk rekening gehouden met een mogelijke loonstijging; dat had in eerdere circulaire een positief effect op het accres. Ook voor 2013 is de nullijn in de collectieve sector de belangrijkste verklaring van de daling van het accres. Vanaf 2015 wordt het accres weer positief.

De junicirculaire pakt voor het jaar 2016 € 3 mln. gunstiger uit dan aangenomen werd in de Voorjaarsnota 2012. Hierbij houden wij rekening met een uitname van € 5 mln. vanaf 2016 voor de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten. Dit voordeel van € 3 mln. wordt verklaard doordat in de Voorjaarsnota het jaar 2016 voorzichtigheidshalve gelijk is gehouden aan 2015 (met uitzondering van de uitname van € 5 mln. voor Jeugdzorg). In de junicirculaire blijkt echter dat het accres in 2016 weer oploopt naar 3,08%. Bovendien is in de junicirculaire de verwachte groei van de opbrengst opcenten MRB naar beneden bijgesteld (van 4,2% naar 1,7% per jaar). Dit heeft een positief effect op de algemene uitkering Provinciefonds aangezien de opbrengst opcenten MRB gecorrigeerd wordt op de uitkering van het provinciefonds (de correctie opcenten MRB is dus lager geworden).

De financiële effecten van de junicirculaire voor de provincie Utrecht zijn als volgt:

Provinciefonds uitkeringen	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stand Voorjaarsnota 2012	-43.665	-56.000	-56.766	-57.766	-57.466	-52.466
Stand Begroting 2013 (junicirculaire)	-43.665	-56.000	-54.172	-57.165	-57.775	-55.454
Bijstelling in Begroting 2013		-	2.594	601	-309	-2.988

Tabel 3.3: Provinciefondsuitkeringen

Hierbij merken we op dat deze cijfers een zeer hoge mate van onzekerheid hebben aangezien de effecten van eventuele aanvullende rijksbezuinigingen van een nieuw kabinet uiteraard nog niet bekend zijn. Bovendien worden er de komende jaren nog aanzienlijke bedragen aan het Provinciefonds toegevoegd als gevolg van de decentralisaties natuur en verkeer & vervoer.

3.1.3 Resultaat treasury

Naar verwachting zal begin 2013 € 342 miljoen zijn uitgezet in geld- en kapitaalmarkt. Deze gelden worden uitgezet conform de wet Fido en de bepalingen in de Verordening interne zaken provincie Utrecht 2004. Hiertegenover staan in belangrijke mate beleidsverplichtingen en voorzieningen. Zolang deze middelen niet zijn aangewend (er rusten uiteraard wel claims op), worden deze belegd.

In de navolgende tabel zijn de ramingen geactualiseerd als gevolg van het kabinetsbesluit van juni 2012 om met ingang van 1 januari 2013 schatkistbankieren verplicht te stellen voor ondermeer provincies en gemeenten. De ramingen zijn aangepast aan de (lagere) rentetarieven die het ministerie van Financiën naar verwachting zal gaan hanteren voor verplicht schatkistbankieren. Dit betekent een jaarlijks nadeel van ca. € 1,7 mln. ten opzichte van de Voorjaarsnota 2012.

Treasuryresultaat	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stand Voorjaarsnota 2012			-4.340	-5.020	-5.760	-6.430
Stand Begroting 2013	-11.962	-5.160	-4.050	-3.520	-4.060	-4.600
Bijstelling in Begroting 2013			290	1.500	1.700	1.830

Tabel 3.4: treasuryresultaat

Gelet op de afbouw van onze portefeuille dient er in de periode vanaf 2017 rekening gehouden te worden met verder dalende treasury inkomsten. Op termijn zullen de treasury inkomsten richting nul gaan. Voor meer informatie zie de paragraaf Financiering.

3.1.4 Overige algemene inkomsten

De overige algemene inkomsten bestaan uit te ontvangen dividenden (€ 0,1 mln.) van de Bank Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Waterschapsbank en de renteopbrengst van het Startersfonds (€ 0,2 mln.). Bij de Voorjaarsnota hebt u besloten niet langer omslagrente te berekenen over investeringen tenzij hier daadwerkelijk rente-inkomsten tegenover staan. Toen zijn de belangrijkste posten gecorrigeerd. Bij de begroting zijn ook de laatste kleine restanten gecorrigeerd, zodat alleen de renteopbrengst van het Startersfonds resteert:

Renteopbrengst investeringen	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stand Voorjaarsnota 2012	-4.095	-291	-297	-292	-290	-290
Stand Begroting 2013	-4.095	-200	-200	-200	-200	-200
Bijstelling in Begroting 2013	-	91	97	92	90	90

Tabel 3.5: renteopbrengsten investeringen

3.2 Stelposten

De provincie Utrecht kent momenteel de volgende stelposten: Onvoorzien, Loon- en prijscompensatie, Bedrijfsvoeringsreserve, Ombuigingen Coalitieprogramma en Intensiveringen Coalitieprogramma:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
B. Stelposten	1.556	6.195	6.418	7.237	9.071	14.271
Onvoorzien	0	0	400	400	400	400
Loon- en prijsontwikkeling	0	0	2.119	4.619	7.019	9.519
Stelpost projectgebonden kosten UP	-70	0	0	0	0	0
Ombuigingen coalitieprogr. 2011-2015	0	-855	-1.483	-2.702	-3.920	-3.920
Intensiveringen coalitiepr. 2011-2015	0	5.143	4.982	4.920	5.572	8.272
Stelpost BVR	1.626	1.907	400	0	0	0

Tabel 3.6: stelposten

De stelposten worden hierna nader toegelicht.

3.2.1 Stelpost onvoorzien

Wij reserveren ongeveer 0,25 procent van de jaarlijkse (verwachte) inkomsten⁵ uit motorrijtuigenbelasting en provinciefonds voor onvoorzien. Dit is jaarlijks € 0,4 mln. Voor een nadere onderbouwing van dit bedrag wordt verwezen naar de Voorjaarsnota 2012.

3.2.2 Stelpost voor loon- en prijscompensatie

Loon- en prijscompensatie	2013	2014	2015	2016
Stand na Voorjaarsnota 2012	3.947	6.447	8.847	11.347
Inzet looncompensatie '13 (toevoeging programma's)	-1.533	-1.533	-1.533	-1.533
Inzet prijscompensatie '13 (toevoeging programma's)	-295	-295	-295	-295
Stand Begroting 2013	2.119	4.619	7.019	9.519

Tabel 3.7: stelpost loon- en prijscompensatie

Loon- en prijscompensatie wordt vooraf in de begroting toegevoegd voor de nominale ontwikkelingen (loon- en prijscompensatie). Daarbij wordt voor de looncompensatie uitgegaan van de meest recente CAO afspraak (CAO provincie ambtenaren 2011-2012). Prijscompensatie is alleen toegekend indien er sprake is van contracten/afspraken waarin indexeringsafspraken zijn opgenomen die nagekomen moeten worden. Indien hierin geen indexeringspercentage wordt vermeld, wordt het prijsmutatie cijfer netto materieel voor de overheidsconsumptie uit de meest recente circulaire voor het provinciefonds (i.c. de junicirculaire 2012) gehanteerd, te weten 1,75% voor 2013.

Het restant van de stelpost loon- en prijscompensatie 2013 (€ 2,1 mln.) blijft voorlopig in stand ten behoeve van de verwerking van de inzichten uit de nog af te sluiten CAO voor de periode 2012-2013 en voor tussentijdse stijgingen van sociale lasten en pensioenpremies. Voor een toelichting op deze stelpost voor 2012 wordt verwezen naar de Najaarsrapportage 2012.

3.2.3 Stelpost Bedrijfsvoeringsreserve

Het doel van de Bedrijfsvoeringsreserve is het opvangen van jaarlijkse schommelingen in de bedrijfsvoeringsresultaten van de gezamenlijke afdelingen zodat deze schommelingen niet van invloed zijn op de kostprijs van beleidsproducten. Naast de jaarlijkse verrekening van de resultaten apparaatskosten kunnen er zich ook altijd tussentijds onvoorziene gebeurtenissen of omstandigheden voordoen. Voor deze tijdelijke knelpunten in de bedrijfsvoering is een mogelijkheid ingebouwd om ook tussentijds uit de BVR te onttrekken. De nadruk hierbij ligt op tijdelijk; het mag geen verruiming van het budget van een afdeling opleveren. De directie en de afdelingen

⁵ Ter indicatie: de IFLO (Inspectie Financiën Lokale Overheden) van het ministerie van Binnenlandse Zaken hanteert bij artikel 12-gemeenten voor onvoorzien 0,6 procent van de som van de algemene uitkering en de ozb-capaciteit.

hebben tevens een gezamenlijke inspanningsverplichting om ontstane tekorten zo spoedig mogelijk op te lossen en onttrekkingen uit de BVR te compenseren om zo de evenwichtpositie van de BVR te herstellen. In de Voorjaarsnota 2012 is opgenomen dat de Bedrijfsvoeringsreserve een maximaal saldo heeft van € 2,5 mln. (meerdere naar de Saldireserve) en dat GS een jaarlijks vast mandaat hebben voor het doen van uitgaven uit de Bedrijfsvoeringsreserve ter grootte van € 0,4 mln. voor tussentijdse calamiteiten in de bedrijfsvoering.

3.2.4 Stelpost ombuigingen Coalitieprogramma 2011-2015

Deze stelpost betreft de financiële taakstelling van de formatiereductie tot 675 fte. Bij de Voorjaarsnota 2012 was al een deel van de ombuigingen ingeboekt voor de 1^e fase van de Veranderopgave, namelijk de vermindering van het aantal afdelingsmanagers. Nu wordt de 2^e fase ingeboekt, vanwege de vermindering van het aantal teamleiders.

Ombuigingen	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stand Voorjaarsnota 2012		-1.275	-1.969	-3.188	-4.406	-4.406
Stand Begroting 2013		-1.022	-1.688	-2.907	-4.125	-4.125
Bijstelling in Begroting 2013	-	253	281	281	281	281

Tabel 3.8: stelpost ombuigen coalitieprogramma 2011-2015

Eind 2012 zijn de Organisatie-en bezettingsplannen van de afdelingen gereed. Op dat moment zal blijken in welk tempo de taakstelling behorende bij de formatiereductie daadwerkelijk gerealiseerd kan worden.

3.2.5 Stelpost intensiveringen Coalitieprogramma 2011-2015

Intensiveringen	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bedrag Coalitieakkoord		17.500	17.500	16.000	16.000	16.000
Overgeboekt naar programma's		-12.357	-12.518	-11.080	-10.428	-7.728
Stand Begroting 2013	-	5.143	4.982	4.920	5.572	8.272

Tabel 3.9: stelpost intensiveringen Coalitieprogramma 2011-2015

Structurele budgetten (intensiveringen) uit het Coalitieakkoord zijn voorlopig opgenomen als stelpost op het programma Algemene Middelen, totdat de begrotingswijzigingen voortkomend uit de door ons geaccordeerde concrete projectvoorstellen met realistische kasritmes door u vastgesteld zijn. Op dat moment worden de middelen overgeboekt naar het betreffende beleidsprogramma en mogen de middelen daadwerkelijk besteed worden. Sinds de Voorjaarsnota heeft u desbetreffende projectvoorstellen voor 2013 (en verder) vastgesteld door middel van het Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma en Ruimtelijk Actieprogramma (€ 0,75 mln.), de Cultuurnota 2012-2015 (€ 0,5 en 1,5 mln.), het Programma Beter Benutten (€ 2,75 mln.) en de Najaarsrapportage 2012 (€ 0,25 mln.), in totaal € 5,75 mln.

Intensiveringen	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Stand Voorjaarsnota 2012		8.843	10.732	10.770	10.622	10.622
Stand Begroting 2013	-	5.143	4.982	4.920	5.572	8.272
Bijstelling in Begroting 2013		-3.700	-5.750	-5.850	-5.050	-2.350

Tabel 3.10: bijstelling stelpost intensiveringen Coalitieprogramma 2011-2015

Niet ingezette middelen in de stelpost vallen volgens de financiële spelregels aan het einde van het jaar vrij ten gunste van de algemene middelen. Uitzondering hierop vormen de middelen voor IGP-projecten: volgens uw besluit van 2 juli 2012 worden middelen uit de stelpost Intensiveringen die in enig jaar niet besteed zijn voor IGP-projecten toegevoegd aan de reserve Projecten en daar beschikbaar gehouden voor IGP-projecten in de periode 2012-2019.